

Vereniging van
Nederlandse Gemeenten

VNG-reactie op het regeerakkoord

BIJZONDERE LEDENBRIEF 8 NOVEMBER 2012

Inhoudsopgave

(tussen haken de vindplaats in het regeerakkoord)

Voorwoord	3
I. Gemeentefinanciën	4
II. Bestuur, dienstverlening en werkgeverschap <i>(delen van hoofdstukken 3 en 10)</i>	7
III. Zorg, onderwijs en welzijn <i>(hoofdstukken 4 en 5)</i>	13
IV. Sociale zekerheid, arbeidsmarkt en inkomensbeleid <i>(hoofdstukken 2 en 9)</i>	25
V. Immigratie, integratie en asiel <i>(hoofdstuk 7)</i>	32
VI. Veiligheid en justitie <i>(hoofdstuk 6)</i>	33
VII. Woningmarkt <i>(deel hoofdstuk 3 en hoofdstuk 8)</i>	38
VIII. Ruimte, mobiliteit en duurzaamheid <i>(deel hoofdstuk 3 en hoofdstukken 7 en 10)</i>	39

Voorwoord

In het regeerakkoord 'Bruggen slaan' wordt de gemeenten een grote rol toebedeeld in de aanpak van maatschappelijke problemen. Met name in het sociale domein worden omvangrijke taken toevertrouwd aan de gemeenten. Tegelijkertijd wordt de financiële armslag van de gemeenten sterk beperkt door onevenredige oude én nieuwe bezuinigingsmaatregelen die bovenop de bekende "trap op, trap af" systematiek komen. In onze brief aan de leden van de Tweede Kamer van 30 oktober jl. hebben wij al op hoofdlijnen de betekenis geschetst van het regeerakkoord voor de gemeenten en daarmee ook voor de dienstverlening en ondersteuning die inwoners van hun gemeente ontvangen. In de onderhavige bijzondere ledenbrief gaan wij uitvoeriger in op de voornemens van het kabinet en de betekenis daarvan voor de gemeenten.

De in het regeerakkoord aangekondigde maatregelen, waarvan de betekenis en uitwerking vaak nog onduidelijk of zelfs tegenstrijdig zijn, hebben in onze achterban tot veel vragen en ongerustheid geleid. Gemeenten steunen het doorzetten van de grote decentralisaties in combinatie met beleidsvrijheid voor gemeenten, maar constateren dat het regeerakkoord niet de benodigde financiële randvoorwaarden daarvoor schept. De extra bezuinigingen, bovenop de forse ingrepen in de afgelopen jaren, brengen de dienstverlening en ondersteuning voor inwoners onherroepelijk in gevaar. Bovendien brengt het uitgangspunt van topdown opgelegde schaalvergroting uit het regeerakkoord een structurele oplossing voor urgente maatschappelijke problemen niet dichterbij.

In de komende periode zullen wij nadrukkelijk het gesprek aangaan met het nieuwe kabinet om de inzet van de gemeenten voor het voetlicht te brengen, scherp te krijgen wat de voorstellen in het regeerakkoord voor de gemeenten betekenen en de mogelijkheden voor het sluiten van een nieuw bestuursakkoord in kaart te brengen. De inzet voor de gemeenten bij de kabinetsformatie 'Samen sterker uit de crisis', die in de Buitengewone ALV van 12 oktober jl. met een grote meerderheid is vastgesteld, is daarbij leidend.

Een van de centrale elementen in deze inzet is de versterking van de samenhang in het sociale domein. Wij stellen verheugd vast dat het kabinet ons uitgangspunt van "Eén gezin, één plan, één regisseur" voor de drie grote decentralisaties overneemt. Dit vergt echter ook één budget en één verantwoordelijke van overheidszijde om er daadwerkelijk voor te zorgen dat hulpverleners in de praktijk beter samenwerken bij de ondersteuning van één gezin of cliënt. In de uitwerking van de drie decentralisaties zien wij van deze integrale gedachte helaas nog weinig terug.

Vanzelfsprekend zullen wij u in de komende periode op de hoogte houden van de ontwikkelingen op de verschillende inhoudelijke thema's en van onze contacten met het nieuwe kabinet.

Ralph Pans

I. Gemeentefinanciën

GEMEENTEFONDS

Wat wil het kabinet?

Het kabinet heeft voor het Gemeentefonds de volgende maatregelen aangekondigd:

	2013	2014	2015	2016	2017	Struct
Bezuinigingen Gemeentefonds						
1. Trap op, trap af	54	12	-46	-220	-327	-285
2. Afroemen gemeentefonds onderwijshuisvesting			-256	-256	-256	-256
3. Afschaffen BTW compensatiefonds		-186	-510	-510	-510	-510
4. Lagere apparaatskosten gemeenten			-60	-120	-180	-975
Mutaties gemeentefonds als gevolg van taakwijzigingen						
5. Terugdraaien verminderen politieke ambtsdragers			110	110	110	110
6. Terugdraaien dualiseringscorrectie			-18	-18	-18	-18
7. Huishoudelijke hulp		-89	-975	-1140	-1140	-1140
8. Hergebruik scootmobiel			-15	-25	-50	-50
9. Intensivering armoede beleid		80	100	100	100	100

Wat betekent dit voor gemeenten?

Ad 1: "Trap op trap af"

Het is goed dat het kabinet de bestaande afspraken rond de voeding van het Gemeentefonds (trap op trap af systematiek) continueert.

Ad 2: Afroemen Gemeentefonds op onderwijshuisvesting

Er vindt een uitname plaats uit het Gemeentefonds van 256 miljoen uit de middelen die in de verdeling toegerekend worden aan onderwijshuisvesting in de lijn van motie Haersma Buma van november 2011. Deze middelen worden vanaf 2015 geheel toegevoegd aan de lumpsum voor het funderend onderwijs. Voor gemeenten betekent de korting van € 256 miljoen een directe krimp van de algemene middelen. Gemeenten geven gezamenlijk minder uit aan onderwijshuisvesting dan zij ontvangen in het Gemeentefondscluster Educatie. Dit wordt gecompenseerd door hogere uitgaven in een aantal andere clusters. Voorbeelden zijn de clusters Openbare Orde en Veiligheid en Werk en Inkomen. Overigens kan de situatie van gemeente tot gemeente sterk verschillen. Om de scheefgroei tussen clusters recht te trekken, is het kabinet een traject gestart om de verdeling van het fonds te herijken. Aldus kunnen er middelen worden overgeheveld van clusters met onderbesteding naar clusters met overbesteding, van het cluster Educatie naar de clusters Openbare Orde en Veiligheid en Werk en Inkomen. De uitname van € 256 miljoen maakt een ordelijke herschikking tussen de clusters in feite onmogelijk, waardoor er een zware hypotheek wordt gelegd op het traject naar een vernieuwde en rechtvaardige verdeling van het Gemeentefonds.

In hoofdstuk III 'Zorg, onderwijs en welzijn' volgt een nadere inhoudelijke toelichting op dit punt.

Ad 3: Afschaffen BTW Compensatiefonds

Het kabinet is voornemens om het BTW Compensatiefonds (BCF) met ingang van 2015 af te schaffen. De uitgaven uit BCF worden met een korting van € 550 miljoen teruggestort in het Gemeentefonds en Provinciefonds. Omdat met ingang van 2014 beroep op het BCF niet meer mogelijk is en de terugstorting pas in 2015 is voorzien worden gemeenten geconfronteerd met een geschat tekort in hun exploitatie van circa € 2,5 miljard in 2014. Gevoegd bij de structurele korting van € 550 miljoen (inclusief PF) zijn de financiële gevolgen desastreus. Inhoudelijk is de afschaffing van het BCF niet te verdedigen. In een tijd waar elke euro telt moet veel geld en energie gestoken worden in:

- een omvangrijke operatie om de hele gemeentelijke bedrijfsvoering weer inclusief BTW te maken (begrotingen, administraties, contracten, subsidies moeten weer bruto worden)
- herinvoering van BTW-28 voor grondbedrijven; herinvoering van de Toelichting Gemeenten, terugdraaien transparantie afspraken met Regio's en samenwerkingsverbanden;

Het proces van gemeentelijke samenwerking dat door de BCF veel eenvoudiger werd, wordt nu aanzienlijk ingewikkelder. Juist nu dit kabinet inzet op samenwerking bij de decentralisaties. Dat geldt voor bestaande samenwerking, zoals in het geval van arbeidspools of belastingkantoren. Maar dat geldt ook voor de toekomstige samenwerking bij de RUD-en per 1 januari 2012 en de grote decentralisaties in het sociaal domein.

Ad 4: Lagere apparaatskosten gemeenten in verband met opschaling

Het kabinet wil gemeenten grootschalig samenvoegen. Dat leidt volgens het kabinet tot kostenbesparingen. Deze samenvoeging wordt 'beloond' door de vermeende kostenbesparingen alvast uit het Gemeentefonds te halen. Dit is in tegenspraak met de bestaande cultuur rond de financiële verhoudingen waarbij efficiencywinst toevalt aan de bestuurslaag waar deze wordt gegenereerd.

In hoofdstuk II 'Bestuur' volgt een nadere inhoudelijke toelichting op dit punt.

Ad 5 en ad 6: Terugdraaien dualiseringscorrectie en vermindering politieke ambtsdragers

De gemeenten zijn positief over het terugdraaien van de voorgenomen vermindering van politieke ambtsdragers en de daarmee samenhangende toevoeging van € 110 miljoen aan het Gemeentefonds. De gemeenten hebben eerder aangegeven dat zij kunnen instemmen met een dualiseringscorrectie, mits de daardoor vrijvallende middelen beschikbaar worden gesteld voor de verdere professionalisering van de gemeenteraden.

Verplicht Schatkistbankieren

Wat wil het kabinet?

In het regeerakkoord is het verplicht schatkistbankieren zonder leenfaciliteit voor gemeenten opgenomen. Hoofddargument is niet meer het verlagen van de EMU-schuld van Nederland zoals was te lezen in het Begrotingsakkoord 2013, maar het verminderen van de risico's van uitzettingen van overtollige middelen door decentrale overheden. Voor de invoeringsdatum wordt nog steeds gekoerst op medio 2013.

Met het schatkistbankieren wordt ook beoogd de EMU-schuld van Nederland te verlagen. Onderlinge vorderingen en schulden tussen gemeenten en Rijk worden bij berekening van de nationale EMU-schuld tegen elkaar weggestreept. Door deze consolidatie van onderlinge vorderingen en schulden schatte het Rijk dat door het verplicht schatkistbankieren de EMU-schuld van Nederland met 4% kon worden verlaagd (€ 25 miljard). Wij hechten eraan te benadrukken dat deze verlaging van de EMU-schuld vooral een cosmetische verlaging is: de echte schuld van de overheid daalt niet.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Gemeenten kunnen niet meer kiezen waar ze hun tijdelijk overtollige middelen stallen. Per bankrelatie van een gemeente komen er twee bankrekeningen bij: een tegenrekening bij die bank voor het schatkistbankieren en een bankrekening bij het agentschap van het ministerie van Financiën. Elke dag opnieuw worden aan het eind van de dag de overschotten per bank afgeroomd en dan de volgende dag weer teruggestort. Dit betekent niet alleen meer boekhoudkundige handelingen, ook zal iedere treasury van gemeenten het drukker krijgen vanwege meer vereveningen van saldi tussen de verschillende banken waar de gemeente bankrelaties mee onderhoudt. Banken zullen bij gemeenten hogere kosten voor het betalingsverkeer in rekening brengen. Het is onvermijdelijk dat de administratieve lasten hierdoor zullen gaan stijgen.

In Nederland zijn er circa veertig gemeenten die geen netto schuld hebben en dus overtollige middelen bezitten. Het gaat daarbij om een totaalbedrag van om en nabij € 590 miljoen. Deze gemeenten krijgen te maken met een lager rendement op hun uitzettingen. Voor tegoeden die bij het Rijk uitstaan, krijgen gemeenten voortaan een rentevergoeding gelijk aan de inleenrente van de staat bij uitgifte van kortlopend schuldpapier en staatsobligaties. Deze is zeer laag en soms zelfs negatief.

Voor het verlies aan rente-inkomsten is geen compensatie in het regeerakkoord opgenomen. Zonder compensatie moeten deze veertig gemeenten aanvullende bezuinigingen treffen om het verlies aan rente-inkomsten op de begroting op te vangen.

De VNG is tegen het verplicht schatkistbankieren en ziet een alternatief dat de EMU-schuld eveneens verlaagt en de risico's ook tot nul reduceert. Gemeenten met overtollige middelen kunnen hun geld uitlenen aan andere decentrale overheden en verlagen daarmee ook de EMU-schuld. Het geld staat risicoloos uit bij een andere decentrale overheid in Nederland met als voordeel dat er geen rendementsverlies optreedt. Indien het kabinet onverhoopt vasthoudt aan het verplicht schatkistbankieren dienen de gemeenten te worden gecompenseerd voor gederfde inkomsten.

II. Bestuur, dienstverlening en werkgeverschap

BESTUUR

Opschaling gemeenten

Wat wil het kabinet?

Het kabinet geeft aan dat een passende schaal van gemeenten noodzakelijk is om de decentralisatie van taken en bevoegdheden richting gemeenten vorm te geven. Daarbij wordt een eindbeeld van schaalvergroting geschetst dat leidt tot 100 tot 150 gemeenten met een inwoneraantal van 100.000+ in Nederland. Vanaf 2015 wordt € 60 miljoen ingeboekt voor lagere apparaatskosten als gevolg van schaalvergroting, in 2016 € 120 miljoen euro en in 2017 € 180 miljoen euro. Dit staat volgens het regeerakkoord financieel gelijk aan een vermindering van 75 gemeenten in 2017. Decentralisaties zullen in principe gericht worden op 100.000+ gemeenten.

Wat betekent dit voor gemeenten?

In het regeerakkoord ontbreekt een onderbouwing van de financiële voordelen van schaalvergroting alsmede een beschouwing van de gevolgen voor de lokale democratie en de afstand tussen inwoners en hun raden en colleges. Wij hebben herhaaldelijk aangegeven nieuwe taken te willen en kunnen oppakken in het belang van de inwoners van gemeenten. Daarbij moeten wij echter zelf kunnen kiezen voor de wijze waarop wij de benodigde samenwerking vormgeven. Intensievere samenwerking en samenvoeging zijn daarbij opties die van onderop door gemeenten en hun inwoners zelf moeten worden beoordeeld. Schaalvergroting is niet leidend bij de oplossing van maatschappelijke vraagstukken en moet dus niet als doel op zichzelf worden beschouwd. Het regeerakkoord roept op dit moment vooral vragen op die snel bij het kabinet geagendeerd zullen worden om de nodige helderheid te krijgen.

Wij wijzen de aangekondigde korting die oploopt tot € 180 miljoen in 2017 principieel af. Eventuele besparingen dienen ten goede te komen aan de gemeenten. Wij vragen ons voorts af of de gestelde ambitie in de tijd realistisch is, terwijl de financiële middelen nu al als voordeel voor de rijkskas worden ingeboekt vanaf 2015. Ook vragen wij ons af hoe het kabinet de vormgeving van decentralisaties aan alleen 100.000+-gemeenten zich voorstelt, gegeven het feit dat dit nu een beperkt aantal gemeenten betreft en het tijdpad niet rijmt met het tijdpad dat voor de opschalingsambitie van het kabinet is benoemd. Wij willen de al ingezette koers van samenwerking juist verder stimuleren en niet verlammen door schaaldiscussies op basis van een ratio die niet door ons herkend wordt. Wij zien dat andere aspecten een belangrijke rol spelen in het aangaan van intensieve samenwerking. Aspecten als de schaal van de maatschappelijke opgave, de schaal waarop (grotere) partners zijn georganiseerd (bijvoorbeeld scholen, woningbouwcorporaties en zorginstellingen), de afdekking van financiële risico's, maar ook bestuurskracht en efficiency in brede zin spelen een rol bij het organiseren van de passende schaal voor het uitvoeren van gemeentelijke taken. Wij dringen dan ook aan om op korte termijn met het kabinet te overleggen om duidelijkheid te krijgen op bovengenoemde vraagpunten.

Decentralisatie van taken

Wat wil het kabinet?

Een krachtige en dienstverlenende overheid vraagt een duidelijke afbakening van taken en verantwoordelijkheden tussen en binnen bestuurslagen. Het overbrengen van een groot aantal taken van het Rijk naar gemeenten maakt meer maatwerk mogelijk en vergroot de betrokkenheid van burgers. Gemeenten kunnen de uitvoering van de taken beter op elkaar afstemmen en zo meer doen voor minder geld. Hiertoe biedt het Rijk hen ruime beleidsvrijheid.

Het kabinet wil vele taken overhevelen naar gemeenten om zodoende meer maatwerk te kunnen leveren en kosten te besparen.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Om gemeenten in staat te stellen effectieve en efficiënte uitvoering te geven aan de overheidsbrede taken moeten wetten en regels afgestemd zijn op onderlinge afhankelijkheid en in samenhang getoetst aan uitvoerbaarheid. Vereenvoudiging en standaardisatie van procedures, werkprocessen en gegevens ondersteund met goede samenhangende en ontsloten ICT-voorzieningen zijn onontbeerlijk. Gelet op de ketensamenwerking moet gestreefd worden naar het gezamenlijk optrekken van Rijk en gemeenten en het voorkomen van onafhankelijk van elkaar opereren. Dit betekent dat gemeenten vroegtijdig worden betrokken bij de opstelling van wet- en regelgeving, zodat ervaring vanuit de uitvoering kan worden ingebracht. Daarbij kan slim gebruik worden gemaakt van (ontsluiting van) reeds in andere domeinen ontwikkelde systemen.

Randvoorwaardelijk hiervoor is dat de regering allerlei juridische en financiële belemmeringen wegneemt en het Rijk de benodigde landelijke ICT-infrastructuur beschikbaar stelt.

Decentralisatie en burgerparticipatie

Wat wil het kabinet?

Het kabinet geeft aan dat het overbrengen van een groot aantal taken van het Rijk naar gemeenten meer maatwerk mogelijk maakt en de betrokkenheid van burgers vergroot. Het kabinet stelt verder dat gemeenten de mogelijkheden benutten om bewoners van wijken, buurten en dorpen te betrekken bij de zaken die hen raken.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Voor gemeenten betekent bovenstaande dat het vormgeven van burgerparticipatie nog meer essentieel wordt. Dit zowel om de betrokkenheid en de legitimatie van te nemen besluiten verder te versterken als om een beroep te doen op het maatschappelijk potentieel dat in gemeenten aanwezig is. Wij zien dat de Nationale Ombudsman zich zorgen maakt over de nabije gemeentelijke dienstverlening op basis van de schaalvergrotingsambities uit het regeerakkoord. Dat betekent dat concepten als 'frontlijnsturing' en 'regiegemeente' nadrukkelijke uitwerking vragen binnen de lokale overheid. Juist door extra aandacht aan deze zaken te besteden, kan de gemeente haar rol als eerste, meest nabije overheid waar blijven maken.

Vermindering regeldruk en toezichtslasten

Wat wil het kabinet?

Het kabinet wil dat er in 2017 ten opzichte van 2012 een structurele verlaging van € 2,5 miljard van de kosten van regeldruk voor bedrijven, professionals en burgers wordt georganiseerd. Daartoe wil het kabinet een verband leggen tussen het invoeren van nieuwe regels en het laten vervallen van bestaande regels. Vervolgens wil het kabinet de minder meetbare, maar zeer merkbare regeldruk verminderen door met belanghebbenden in tenminste vijftien regeldichte sectoren en domeinen de ervaren problemen te verkennen en concrete oplossingen te vinden. Sectoren als chemie, logistiek, agri & food, life sciences, de bouw, (jeugd)zorg, onderwijs en politie zullen hier deel van uitmaken. Tot slot geeft men aan dat dit met doorzettingsmacht bij de nieuwe minister voor Wonen en Rijksdienst op het ministerie van BZK wordt ondergebracht.

Wat betekent dit voor de gemeenten?

Gemeenten zijn ook gebaat bij het terugdringen van de kosten van regeldruk voor bedrijven, professionals en burgers. Gemeenten hebben in het recente verleden zelf al veel stappen gezet om regeldruk vanuit lokale regelgeving terug te dringen. Gemeenten zijn daarnaast als eerste overheid de uitvoerder van rijksregelgeving en –beleid en maken daar in geval van medebewind een lokale vertaalslag op. De kwaliteit van de rijksregels bepaalt voor een aanzienlijk deel welke regeldruk er uit gaat van de daaraan gekoppelde lokale regelgeving en werkprocessen. Voor gemeenten is het belangrijk dat bij de in het regeerakkoord genoemde nieuwe regels de uitvoerbaarheid een belangrijke rol speelt. Dat is minstens zo belangrijk als dereguleren. Met het samenwerkingsverband 'Beter en Concreter' hebben BZK, EL&I en VNG de handen al ineen geslagen. In dit programma worden eerder genoemde punten geadresseerd. Ook reductie van toezichtlasten speelt hierin een belangrijke rol. Kortom: er wordt gezamenlijk gewerkt aan successen waarmee een bijdrage kan worden geleverd aan de € 2,5 miljard structurele verlaging van regeldruk. Wij willen graag voortgaan op dit gezamenlijke pad.

Waterschapsverkiezingen

Wat wil het kabinet?

Waterschapsverkiezingen gaan plaatsvinden op de dag van de verkiezingen voor provinciale staten. We bevorderen opschaling tot tien à twaalf waterschappen. Waterschappen verdwijnen uit de Grondwet.

Wat betekent dat voor gemeenten?

Om waterschappen te kunnen samenvoegen met provincies in nieuw te vormen landsdelen is een wijziging van de Grondwet noodzakelijk. Een Grondwetswijziging wordt twee keer door het Parlement behandeld en kost daardoor tijd. Totdat de waterschappen worden samengevoegd tot landsdelen zullen de waterschapsverkiezingen op dezelfde dag gehouden worden als de verkiezingen van de provinciale staten. Gemeenten organiseren de verkiezingen van de provinciale staten. Om ook de waterschapsverkiezingen professioneel en efficiënt te laten verlopen ligt het voor de hand dat gemeenten ook deze verkiezing zullen organiseren. De waterschapsverkiezingen zijn op dit moment geregeld in de Waterschapswet. De verkiezingen die door gemeenten georganiseerd worden staan in de Kieswet. Voor een goede uitvoering van de verkiezingen is een uniforme regeling en daarmee opname van de waterschapsverkiezingen in de Kieswet noodzakelijk.

DIENTSTVERLENING

Digitalisering van dienstverlening

Wat wil het kabinet?

De dienstverlening door overheden moet beter. Bedrijven en burgers kunnen uiterlijk in 2017 zaken die ze met de overheid doen – zoals het aanvragen van een vergunning – digitaal afhandelen. Er komt een eenmalige gegevensuitvraag voor ondernemers die gebruik maken van het Ondernemingsdossier om bedrijfsgegevens uit te wisselen met de overheid.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Gemeenten hebben de afgelopen tijd grote stappen gezet op het gebied van digitale dienstverlening. Zowel op basis van de lokale agenda als volgend op afspraken uit de i-NUP. De ervaring leert dat het gaat om grote uitdagingen die een forse investering vergen.

De wens van het kabinet om in 2017 álle zaken digitaal af te kunnen handelen is niet zo dienstverlenend als het in eerste instantie lijkt. Gemeenten maken gebruik van de mogelijkheid om te sturen op kanalen (post, balie, internet, e-mail, telefoon) en moeten dit ook kunnen blijven doen, gelet op de benodigde dienstverlening op maat, zoals omschreven in de gemeentelijk visie op dienstverlening (‘dienstverlening draait om mensen’). Overigens bieden interessante pilots rond het Ondernemingsdossier en buitenlandse voorbeelden met een elektronisch identiteitsdocument mogelijk wel innovatiekansen, die de komende tijd door gemeenten zullen worden onderzocht. Gemist wordt in dit verband de sturing op gegevens die niet overheidsbreed worden gedeeld (buiten de basisregistraties vallen). Om ook deze processen en gegevens te digitaliseren en te delen zijn afspraken en een weloverwogen proces nodig waarin keuzes worden gemaakt. Niet alles kan tegelijk, gelet op factoren als beschikbare capaciteit, beveiliging en investeringslast.

Ondernemerspleinen

Wat wil het kabinet?

Op de ondernemerspleinen kan worden bespaard door meer producten en diensten tegen een kostendekkende vergoeding aan te bieden en door het beëindigen van taken. Het kabinet wil bezuinigen op de Ondernemerspleinen, naar verwachting door de producten/diensten die via deze pleinen worden aangeboden via een kostendekkend tarief af te nemen van overheden. Tevens worden de taken van de pleinen ingeperkt.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Het ondernemersbeleid van de Rijksoverheid is niet consequent: nog voordat er een gedegen dialoog heeft plaatsgevonden met gemeenten over hoe het Ondernemersplein zich verhoudt tot de gemeentelijke loketten en de gemeente als meest nabije overheid, worden er al bezuinigingen ingeboekt en taken beëindigd. Dit zorgt voor veel onduidelijkheid bij gemeenten en bedrijven over wat zij nu precies van de Ondernemerspleinen kunnen verwachten. Ook is er nadere helderheid van het Rijk vereist over de wijze waarop bezuinigingen op de pleinen ‘via een kostendekkende vergoeding’ worden gerealiseerd (‘bij wie ligt de rekening’).

Winkeltijdenwet

Wat wil het kabinet?

De wettelijke winkelsluiting op zondag wordt opgeheven. Het is aan gemeenten om desgewenst nadere regels te treffen.

Wat betekent dat voor gemeenten?

De Tweede Kamer heeft op 30 oktober jl. ingestemd met een initiatiefwetsvoorstel van Groen Links en D66 met betrekking tot het vaststellen van de koopzondagen. In dit wetsvoorstel wordt bepaald dat gemeenten bij verordening zelf de koopzondagen mogen vaststellen. Dit houdt in dat de Winkeltijdenverordening van alle gemeenten zal moeten worden aangepast. Ook de handreiking voor gemeenten inzake de Winkeltijdenwet zal in dit kader aanpassing behoeven.

Basisregistraties

Wat wil het kabinet?

Vanaf 2016 zal een nieuwe taakstelling op de Rijksdienst gelden, die oploopt tot € 1,1 mld. Een deel van de departementale taakstelling kan gerealiseerd worden met behulp van versnelde effectieve inzet van basisregistraties. Het kabinet wil de basisregistraties versneld effectief inzetten om departementale bezuinigingstaakstellingen te realiseren.

Wat betekent dit voor gemeenten?

De gevolgen hiervan voor gemeenten zijn nog niet bekend. Eerst dient te worden toegelicht hoe de basisregistraties een rol gaan spelen in het kader van de bezuinigingstaakstellingen. Nadere actie hierop is vereist. De kabinetsplannen mogen in ieder geval niet leiden tot indirecte nieuwe financiële afwenteling van rijksbezuiniging op gemeenten.

Vastgoed

Wat wil het kabinet?

Er vindt een bezuiniging op de Rijksdienst plaats, waartoe ook het vastgoed behoort. Tevens moet er sprake worden van efficiënter beheer, onderhoud en gebruik daarvan.

Wat betekent dit voor gemeenten?

De financiële en andere gevolgen voor (monumentaal) rijksvastgoed gevestigd in gemeenten en/of gebruikt door lokale instellingen - en daarmee vaak beeld- en functiebepalend - is ons nog niet duidelijk. Bij een eventuele overheveling van rijksvastgoed naar gemeenten dienen voldoende en structurele middelen mee te komen voor het onderhoud.

WERKGEVERSCHAP

Nullijn en loonsombenadering

Wat wil het kabinet?

Het kabinet wil voor alle ambtenaren voor 2012 en 2013 ervaring opdoen met de loonsombenadering. Dat wil zeggen dat voor de totale loonsom een nullijn geldt en dat secundaire arbeidsvoorwaarden, pensioen uitgezonderd, kunnen worden herschikt om zo ruimte voor loon te genereren. Voorwaarde daarbij is dat de cao wordt gemoderniseerd. Voor 2016 en 2017 wordt de bijdrage aan de incidentele loonontwikkeling in de (semi) collectieve sector op 0 gezet. Over de jaren 2014 en 2015 wordt niets gezegd.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Wij hebben gepleit voor de loonsombenadering omdat deze de noodzakelijke omvorming van de cao stimuleert. In het project Cao van de Toekomst geven wij vorm aan onze ambitie om de gemeentelijke cao te vernieuwen: minder regels en details, meer keuzevrijheid, stimulansen voor mobiliteit en flexibiliteit en een aantrekkelijk beloningsniveau. Wij vinden dit nodig om een aantrekkelijke werkgever te kunnen blijven als gemeente om in termen van het regeerakkoord 'vakmanschap de ruimte te geven en te waarderen'. Wij betreuren het dat pensioen buiten de loonsombenadering valt. Juist op dit overlegdossier zijn alle prikkels die tot hervorming leiden nodig.

III. Zorg, onderwijs en welzijn

Samenhang sociaal domein

Wat wil het kabinet?

"Eén gezin, één plan, één regisseur" is het uitgangspunt bij de decentralisaties in het sociale domein: bij de wet werken naar vermogen, de algemene wet bijzondere ziektekosten, de wet maatschappelijke ondersteuning en de jeugdhulpverlening. Dit vergt ook één budget en één verantwoordelijke van overheidszijde. Er komt een einde aan de praktijk waarbij vele hulpverleners langs elkaar heen werken bij de ondersteuning van één gezin.

Wat betekent dat voor gemeenten?

Wij delen het uitgangspunt van "Eén gezin, één plan, één regisseur", maar constateren dat de consequenties van deze benaderingswijze op meerdere beleidsterreinen in het regeerakkoord nog niet worden getrokken. Voor de gemeenten is cruciaal dat de drie grote decentralisaties op het terrein van werk, jeugdzorg en AWBZ- begeleiding en persoonlijke verzorging op elkaar worden afgestemd. En, belangrijker nog, dat de inwoner centraal komt te staan. In de publicatie "Bouwen op de kracht van burgers: naar een krachtige en samenhangende aanpak op het sociale domein" schetst de VNG de contouren van de gewenste aanpak. Wij zien veel aanknopingspunten bij de plannen van het kabinet. Maar over de uitwerking hiervan is nog veel onduidelijk. Veel zal afhangen van de onderliggende randvoorwaarden.

ZORG EN WELZIJN

Decentralisatie jeugdzorg

Wat wil het kabinet?

De jeugdzorg wordt in 2015 gedecentraliseerd naar gemeenten. De decentralisatie omvat alle onderdelen: de jeugdzorg die nu een verantwoordelijkheid is van de provincie, de gesloten jeugdzorg onder regie van het ministerie van Volksgezondheid Welzijn en Sport (VWS), de jeugd-ggz die onder de Zorgverzekeringswet (Zvw) valt, de zorg voor lichtverstandelijk gehandicapten jongeren op basis van de AWBZ en de jeugdbescherming en jeugdreclassering van Veiligheid en Justitie. Deze decentralisatie wordt gecoördineerd door het ministerie van VWS. De decentralisatie moet ertoe bijdragen dat de eigen kracht, het sociale netwerk en de voorzieningen in een gemeente beter worden benut. Het accent zal steeds liggen op participatie in de samenleving. Er wordt een aanvullende korting van € 150 miljoen doorgevoerd. De eigen bijdrage in de jeugdzorg gaat niet door.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Het regeerakkoord is helder over de inhoudelijke uitgangspunten voor de decentralisatie van de jeugdzorg, inclusief de jeugd-ggz, naar de gemeenten. Het bouwt voort op de al samen met de gemeenten ingezette koers, waarbij nog sterker de nadruk komt te liggen op eigen kracht en participatie. De hiervoor benodigde en gewenste beleidsruimte voor gemeenten wordt in het Regeerakkoord ondersteund. De uitspraak dat het accent ook in de jeugdzorg steeds zal liggen op participatie in de samenleving betekent dat de wetgeving nauw moet aansluiten bij de principes van de Wmo. Het in consultatie voorliggende wetsontwerp Jeugd moet nog grondig op de schop om aan de uitgangspunten uit het Regeerakkoord te voldoen. Bovendien, met hetgeen wat nu in consultatie voorligt, waren de voorgenomen bezuinigingen van het vorige kabinet al niet te realiseren. Laat staan de extra bezuinigen die nu uit het Regeerakkoord daar bovenop komen.

De financiële randvoorwaarden zijn sterk verslechterd. Zo is de eerdere korting van het budget met € 300 miljoen vanaf 2017, zonder nadere onderbouwing, opgehoogd met nog eens € 150 miljoen. De totale korting komt daarmee op circa 15% van het totale budget, naast de bezuinigingen die de komende jaren voor de overheveling al worden doorgevoerd. De grotendeels oninbare eigen bijdrage van € 70 miljoen voor Jeugd is gelukkig van tafel. Het macrobedrag van gemeenten wordt niet met deze € 70 miljoen gekort. De totale efficiencykorting in 2015 is € 120 miljoen, in 2016 € 300 miljoen en vanaf 2017 € 450 miljoen.

Decentralisatie Wmo/AWBZ

Wat wil het kabinet?

De AWBZ-functies begeleiding en persoonlijke verzorging worden met ingang van 2015 gedecentraliseerd naar de gemeenten met een bezuiniging € 1,6 miljard, dat is 25% van het huidige budget. Bij de uitvoering van deze functies wordt uitgegaan van de schaal van 100.000+ gemeenten.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Wij zijn tevreden dat deze functies worden toegevoegd aan de Wmo. De decentralisatie van de functie begeleiding was ook al door het vorige kabinet ingezet. Dit past bij onze eerdere uitingen op dit terrein, waar we overigens met betrekking tot de persoonlijke verzorging een iets minder enthousiaste houding aannamen dan bij de begeleiding.

In het regeerakkoord wordt een bezuiniging van € 1,6 miljard ingeboekt voor de maatregelen voor begeleiding én persoonlijke verzorging gezamenlijk. Het is zeer de vraag of het resterende budget toereikend is voor de aanspraken op gemeentelijke Wmo-voorzieningen. Een dergelijke aanzienlijke besparing kan niet alleen gerealiseerd worden door efficiencyverhoging of een groter beroep op de eigen verantwoordelijkheid van burgers. Het regeerakkoord kondigt weliswaar pakketingrepen aan in de dagbesteding en de verzorging, maar onduidelijk is of die voldoende opleveren. Het schrappen van aanspraken in de AWBZ (zoals de dagbesteding) kan leiden tot een extra beroep op gemeentelijke (al of niet Wmo-) voorzieningen. Onduidelijk is of en hoe compensatie voor gemeenten in het regeerakkoord is meegenomen. Ook het CPB wijst hierop.

Inkomensafhankelijke huishoudelijke hulp

Wat wil het kabinet?

De huishoudelijke hulp uit de Wmo (hierna HH) wordt met ingang van 2014 inkomensafhankelijk gemaakt voor nieuwe cliënten en vanaf 2015 ook voor bestaande cliënten. Het budget voor de HH wordt gekort met € 1,2 miljard, dit is 75% van het huidige budget. Verder stelt het kabinet vanaf 2017 € 100 miljoen beschikbaar voor het verbeteren van de arbeidsmarktpositie van alfa-hulpen.

Wat betekent dit voor gemeenten?

In het regeerakkoord wordt gesproken over een korting tot 25% op het HH-budget. Dat strookt niet met de cijfers zoals die zijn opgenomen. Een mogelijke verklaring is dat het budget vanwege de zorgzwaartepakket-maatregelen (zie verderop) eerst wordt opgehoogd en van dat bedrag gaat dan ongeveer € 1,2 miljard af. Dan blijft er ongeveer € 400 miljoen over. De maatregel heeft grote gevolgen voor burgers met een beperking. Volgens gegevens van het CAK blijkt dat 80% van de huidige gebruikers van HH een laag inkomen heeft. Bij een dergelijke grote bezuiniging zal de door de gemeente geleverde HH alleen beschikbaar zijn voor de (financieel) meest kwetsbaren. Te vrezen valt dat hierdoor het beroep op zwaardere vormen van zorg en ondersteuning zal toenemen. Wij zetten vraagtekens bij de € 100 miljoen extra voor alfa-hulpen. Het gevolg van de grote bezuiniging op de HH zal immers zijn dat er nauwelijks meer alfa-hulpen zullen zijn.

Afschaffing AWBZ Zorgzwaartepakketten

Wat wil het kabinet?

De AWBZ Zorgzwaartepakketten (hierna ZZP's) 1 tot en met 4 worden afgeschaft. Met ingang van 2013 verdwijnen de ZZP's 1 en 2, met ingang van 2014 verdwijnen de ZZP's 3 en met ingang van 2016 worden ook de ZZP's 4 afgeschaft.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Dit betekent dat een grote groep mensen, ook die met een grote zorgvraag, thuis (blijft) wonen en daar hun extramurale zorg moeten ontvangen. Het proces van "scheiden van wonen en zorg" wordt hiermee versneld doorgevoerd. Dit zal leiden tot een groter beroep op gemeentelijke voorzieningen op terreinen welzijn, gezondheid, wonen, etc. Niet duidelijk is of gemeenten hier voldoende voor gecompenseerd worden en of gemeenten en partners voldoende tijd krijgen om alle noodzakelijke voorzieningen te organiseren. In verband met het verdwijnen van de ZZP's 1 en 2 in 2013 heeft de VNG voor 2013 al een compensatie van € 15 miljoen afgesproken. Met het Rijk was al eerder afgesproken dat er ten behoeve van de compensatie voor meer uitgaven bij gemeenten er 'breed en zorgvuldig onderzoek' gedaan wordt naar de (financiële) gevolgen van het schrappen van ZZP's, voor 2014 en verder.

Afschaffing wetten betreffende chronisch zieken en gehandicapten

Wat wil het kabinet?

Het kabinet wil per 2014/2015 de Wet tegemoetkoming chronisch zieken en gehandicapten (hierna Wtcg), de Compensatie Eigen Risico (hierna CER) en de Regeling specifieke zorgkosten (belastingaftrek van zorgkosten) afschaffen. Dit om een opbrengst van € 850 miljoen te realiseren. Belastingaftrek levert € 500 miljoen op. Ook verdwijnt de 33% Wtcg-korting op de eigen bijdrage, die levert € 50 miljoen op. Daarvoor in de plaats komt een gemeentelijke compensatieregeling voor het leveren van maatwerk door gemeenten aan chronisch zieken en gehandicapten die in de knel komen door de drie hiervoor genoemde bezuinigingsmaatregelen. Hiervoor komt structureel ruim € 760 miljoen beschikbaar. Dit is ongeveer de helft van wat er nu in omgaat.

Wat betekent dit voor gemeenten?

We zijn benieuwd onder welke voorwaarden deze € 760 miljoen overkomt naar het gemeentefonds en met welke beleidsvrijheid. Het is nog niet duidelijk hoe deze gemeentelijke compensatieregeling zich verhoudt tot de bijzondere bijstand die gemeenten nu al uitvoert. Chronisch zieken en gehandicapten met een laag inkomen kunnen jaarlijks een uitkering in de vorm van een forfaitair bedrag bij de gemeente aanvragen voor de extra kosten die zij maakten in verband met hun beperking of chronische ziekte. De gemeente verstrekt aan deze groep burgers categoriaal bijzondere bijstand.

Een toevoeging aan het gemeentefonds van € 760 miljoen betekent een forse taakuitbreiding voor gemeenten die niet met de bestaande uitvoeringscapaciteit gerealiseerd kan worden. Gemeenten zullen hiervoor extra uitvoeringsbudget moeten ontvangen.

MEE-middelen

Wat wil het kabinet?

Het regeerakkoord zegt niets over de overheveling van de middelen voor de MEE-organisaties. Wij verwachten dat het kabinet de overheveling van deze middelen zal doorzetten.

Wat betekent dit voor de gemeenten?

Een groot deel van de huidige doelgroep van MEE krijgt te maken met de decentralisatie van de begeleiding en verzorging. De expertise van MEE is voor gemeenten van groot belang om de decentralisaties succesvol te laten verlopen. Wij blijven dan ook inzetten op spoedige overheveling van de MEE-middelen naar gemeenten zodat zij deze expertise binnen de lokale context optimaal kunnen benutten.

Hergebruik scootmobiel

Wat wil het kabinet?

Vanaf 2016 zal er oplopend tot structureel € 50 miljoen worden bespaard op de Wmo hulpmiddelen door verplicht hergebruik van scootmobielen en rolstoelen.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Gemeenten zetten al jarenlang in op de herverstreking van gebruikte hulpmiddelen en met name op herverstreking van scootmobielen en rolstoelen. Het lijkt ons dan ook onmogelijk om daar nog € 50 miljoen op te kunnen besparen. Wij zullen het Rijk vragen op welke gegevens de veronderstelde besparing gebaseerd is.

Zorgverzekering

Wat wil het kabinet?

Het kabinet wil de premie voor de ziektekostenverzekering en het eigen risico inkomensafhankelijk maken. De zorgtoeslag verdwijnt. De basisverzekering wordt beperkt tot natura verzekering en de aanvullende verzekering kan een restitutieverzekering zijn. Wanneer dit wordt doorgevoerd is nog onbekend.

Wat betekent dit voor gemeenten?

De wijzigingen hebben in 2013 geen direct gevolg voor de gemeentelijke werkgevers. Verder zijn de details nog niet bekend. Zodra meer bekend is, zullen wij u hierover informeren. De VNG zal onderzoeken welke gevolgen de inkomensafhankelijke premie heeft voor het collectieve zorgcontract dat zij namens de gemeenten heeft afgesloten met de zorgverzekeraars.

ONDERWIJS

Peuterspeelzalen

Wat wil het kabinet?

Onderwijs, kinderopvang, peuterspeelzalen en voor- en vroegschoolse educatie moeten op elkaar afgestemd zijn. Om de onderlinge afstemming van onderwijs, peuterspeelzaalwerk en kinderopvang te optimaliseren wordt de financiering van het peuterspeelzaalwerk onder de Wet Kinderopvang gebracht. Daarbij zal bestaande gemeentelijke financiering worden betrokken. Belemmeringen voor samenwerking zullen op basis van de ervaringen in de nu lopende pilots worden weggenomen. De bestaande minimumeisen aan voor- en vroegschoolse educatie worden onderdeel van de afspraken. Financieringsstromen worden op elkaar afgestemd.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Wij achten de afstemming tussen onderwijs, kinderopvang, peuterspeelzalen en voor- en vroegschoolse educatie van belang voor gemeenten. Integratie van de verschillende voorzieningen vraagt om een coördinerende partij op lokaal niveau. Uit het regeerakkoord wordt niet duidelijk of de coördinerende taak bij gemeenten dan wel bij het Rijk komt te liggen. Op welke wijze het kabinet de verschillende financieringsstromen op elkaar wil afstemmen en wat dit mogelijk betekent voor het gemeentefonds blijft vooralsnog ook in het ongewisse. In het Regeerakkoord staat niet wat financiering via de Wet kinderopvang betekent. Als de bedoeling is dat straks alle ouders (werkend en niet- werkend met kinderen van 2 en 3 jaar) recht hebben op een kinderopvangtoeslag van de Belastingdienst hebben gemeenten geen financiële verantwoordelijkheid meer voor de instandhouding van het peuterspeelzaalwerk. Een afnemende financiële betrokkenheid bij het peuterspeelzaalwerk belemmert de mogelijkheid van gemeenten om overkoepelend beleid te maken, gericht op een goede afstemming en integratie van al deze voorzieningen.

Jeugdgezondheid en voor- en vroegschoolse educatie (VVE)

Wat wil het kabinet?

Consultatiebureaus worden verplicht kinderen voor wie taalachterstand dreigt, door te verwijzen naar vroeg- en voorschoolse educatie (VVE). Sluitende samenwerking tussen gemeenten en scholen moet waarborgen dat achterstanden zo spoedig mogelijk en in ieder geval voor het eind van de basisschoolperiode zijn weggewerkt. Het beschikbare extra geld voor voor- en vroegschoolse educatie zal in het licht van bovenstaande worden aangewend.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Het is nog onduidelijk op welke wijze het kabinet deze verplichting wil regelen. De verplichting voor gemeenten om te zorgen voor voldoende aanbod voorschoolse educatie voor kinderen die dat nodig hebben, is in de vorige kabinetsperiode al in de WPO vastgelegd. In de praktijk spelen consultatiebureaus al een rol bij de indicering en doorverwijzing naar de VVE. Nagenoeg alle gemeenten hebben afspraken gemaakt over de toewijzing en doorverwijzing met de consultatiebureau's/CJG's. Het lijkt erop dat het kabinet consultatiebureaus nu wil verplichten deze taak te vervullen. Deze mogelijk wettelijke verplichting is nieuw voor consultatiebureaus.

Met de aanwending van de extra middelen voor voor- en vroegschoolse middelen wordt waarschijnlijk de € 100 miljoen extra voor Onderwijsachterstandenbeleid bedoeld die in de vorige regeerperiode beschikbaar is gekomen. Van die € 100 miljoen is € 95 miljoen verdeeld onder de G37. Hiervoor zijn bestuursafspraken met elke afzonderlijke gemeente gemaakt. Afspraken over indicatie en toeleiding maken integraal onderdeel uit van deze afspraken. De resterende € 5 miljoen is bestemd voor het ondersteunen van de overige gemeenten. De niet-G37 gemeenten hebben dus niet de beschikking over de bedoelde extra middelen.

Leefstijl

Wat wil het kabinet?

Het kabinet stelt dat goede zorg en een goede gezondheid belangrijk zijn, maar dat dit niet alleen een zaak van de overheid is. Mensen zijn hiervoor in de eerste plaats zelf verantwoordelijk, maar het nieuwe kabinet wil mensen wel ondersteunen. Om goede zorg te leveren en mensen in goede gezondheid te laten leven, wil het kabinet samenwerken, in ieder geval op de thema's preventie en een gezonde levensstijl. Daarnaast is er aandacht voor sport en bewegen.

Wat betekent dit voor gemeenten?

De wijze waarop het kabinet een gezonde leefstijl wil ondersteunen, wordt niet direct nader geconcretiseerd. Verwachting is dat de huidige voornemens voor een groot deel zullen worden gecontinueerd: er wordt verwezen naar goede informatievoorziening en het bevorderen van sport en bewegen, onder andere op het primair onderwijs.

Zorgverzekeraars

Wat wil het kabinet?

Zorgverzekeraars worden aangesproken op hun verantwoordelijkheid om de ontwikkelingen binnen het zorgstelsel acceptabel te houden. Om deze reden wil het kabinet met verzekeraars onder andere een convenant sluiten over preventie en het bevorderen van een gezonde levensstijl.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Een convenant tussen kabinet en zorgverzekeraars op het terrein van preventie en gezonde leefstijl kan voor gemeenten of regio's mogelijkheden bieden om samen met een zorgverzekeraar te investeren op deze thema's. Het geeft mogelijkheden op het terrein van gezondheid en preventie. De concrete invulling ervan is nog niet duidelijk, het kabinet spreekt een wens uit.

Wijkverpleegkundigen

Wat wil het kabinet?

Vanaf 2015 gaat het kabinet investeren in extra wijkverpleegkundigen met een bedrag dat oploopt tot minimaal € 250 miljoen in 2017. Zo wil het kabinet bevorderen dat meer zorg dicht bij de mensen thuis wordt geleverd. De AWBZ functie verpleging wordt overgeheveld naar de Zorgverzekeringswet (Zvw). Uit het regeerakkoord blijkt niet aan welk budget de extra middelen voor de wijkverpleging worden toegevoegd. De tijdelijke middelen voor de experimenten "zichtbare schakel" (versterking positie wijkverpleegkundige) worden in het gemeentefonds gestort. De AWBZ-functie persoonlijke verzorging wordt gedecentraliseerd naar de Wmo.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Nu het kabinet heeft besloten de extramurale verpleging en verzorging via twee financieringsstelsels (Wmo en Zvw) plaats te laten vinden, zullen gemeenten en zorgverzekeraars moeten investeren in een nauwe samenwerking om de verpleging en verzorging van cliënten thuis op een integrale wijze vorm te geven. Wijkverpleegkundigen zullen daartoe zoveel mogelijk moeten worden aangehaakt bij gemeentelijke sociale wijkteams. Wij gaan ervan uit dat de extra middelen voor de wijkverpleging naar de gemeenten gaan.

Alcohol

Wat wil het kabinet?

De minimumleeftijd voor de verstrekking van alcohol gaat naar 18 jaar. Dit gaat gepaard met intensieve voorlichting en adequate handhaving.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Gemeenten zijn verantwoordelijk voor het opstellen en uitvoeren van zowel het lokaal gezondheids- als handhavingsbeleid. Ze zijn ook belast met het algehele toezicht op de naleving van de voorschriften van de Drank- en Horecawet. Bovenstaand voornemen wordt opgenomen in de gewijzigde Drank- en Horecawet, die per 1 januari 2013 in werking treedt. Gemeenten krijgen dan ook de bevoegdheid om te handhaven op de verhoging van de leeftijdsgrens van 16 naar 18 jaar.

Bij de voorlichting zullen gemeenten aan moeten geven op welke wijze zij preventief het overmatig gebruik van alcohol onder jongeren tot 18 jaar tegen willen gaan. Dit kan onder andere via het lokaal gezondheidsbeleid. Het sluitstuk van repressie en nazorg is het toezicht en de handhaving van de wet en ook hierop zullen gemeenten beleid moeten voeren aansluitend op het preventieve gezondheidsbeleid. Het gehele pakket aan maatregelen dient voor de burger duidelijk te zijn. Hier ligt voor de gemeenten een communicatieve taak. Sport: breedtesport, lage inkomens en veiligheid

Wat wil het Kabinet?

Het kabinet acht sport van groot maatschappelijk belang. Voldoende en veilig sporten houdt jonge en oude mensen fitter en gezonder. Er moeten meer mensen kunnen sporten en bewegen in hun eigen omgeving en er zijn dan ook nog veel mogelijkheden om de openbare ruimte beter te benutten, stelt het kabinet. Daartoe wil het kabinet de samenwerking tussen gemeenten, bedrijven, scholen en sportverenigingen bevorderen, voldoende ruimte voor sport en bewegen bij de aanleg van nieuwe wijken, meer gymlessen per week in het primair onderwijs en stoppen met de inzet voor de Olympische Spelen in 2028.

Het kabinet meldt ook dat het belangrijk is dat kinderen uit gezinnen met een laag inkomen kunnen sporten. Daarom wordt de subsidie aan Jeugdsportfonds Nederland verlengd en de Sportimpuls verhoogd. Ook worden de mogelijkheden voor bijzondere bijstand in de vorm van een aanvullende zorgverzekering of een pas voor culturele, maatschappelijke en sportvoorzieningen ruimer.

Net zoals bij het vorige kabinet staat ook hier het thema Sport en Veiligheid op de agenda.

Er zijn nog altijd te veel mensen die sport voor anderen verpesten. Voetbalhooligans worden daarom hard aangepakt. Ook verbaal en fysiek geweld op of om het sportveld verdient volgens het kabinet een strenge straf en men vindt dat sportbonden en sportverenigingen hier een taak hebben.

Ten slotte wordt gemeld dat indien de loterijen de komende jaren meer omzet maken, de extra afdracht ten goede zal komen aan de sport.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Het programma Sport en Bewegen in de Buurt zal worden gecontinueerd, waarbij er aandacht zal komen voor de positie van beweegruimte in de gemeentelijke planvorming. Er ligt al nadruk op de samenwerking tussen gemeenten, sportverenigingen, bedrijven, maar ook het onderwijs is een belangrijk partner. De partners binnen het programma zullen gaan kijken op welke wijze gemeenten gestimuleerd kunnen worden op het terrein van ruimtelijke planvorming en openbare ruimte in relatie tot sport en bewegen.

Het NOC*NSF zal extra financiële middelen voor de sportimpuls zal ontvangen. Gemeenten kunnen geen aanspraak maken op dit budget, maar in samenwerking met sport- en beweegaanbieders kunnen zij wel

bijdragen aan de planvorming en de subsidieaanvraag. De aanvraagcriteria zullen waarschijnlijk worden aangepast aan de doelstelling, namelijk het laten sporten en bewegen van kinderen uit gezinnen met een laag inkomen.

Het Jeugdsportfonds kan voor gemeenten een interessante en mogelijke samenwerkingspartner zijn bij de sportdeelname van kinderen uit gezinnen met een lager inkomen.

ONDERWIJS

Aansluiting onderwijs arbeidsmarkt

Wat wil het kabinet?

Het kabinet zet het Actieplan 'Focus op vakmanschap' voor het mbo voort, maar wil rekening houden met het tempo waarin de hervorming worden doorgevoerd. Daarnaast wil het kabinet het aanbod van mbo-opleidingen inperken om deze beter en doelmatiger te maken. Dit moet een efficiencybesparing opleveren van € 60 miljoen in 2017 en € 120 miljoen structureel. Er wordt tegelijkertijd € 250 miljoen extra in het mbo gestoken. Hierover zullen prestatieafspraken worden gemaakt met ROC's. Een andere maatregel in het domein van het beroepsonderwijs is dat de taken van de kenniscentra, verantwoordelijk voor het organiseren van voldoende erkende leerwerkplekken en stages bij bedrijven, worden samengevoegd. Hier is een bezuiniging aan verbonden van op termijn € 80 miljoen. De afschaffing van de studiefinanciering beperkt zich tot het hoger onderwijs. Voor mbo-studenten gaat dus geen sociaal leenstelsel gelden.

Voor de techniek is speciale aandacht. Het kabinet wil een techniekpact afsluiten met het bedrijfsleven en onderwijsinstellingen. Met dit pact wil men de transparantie over de loopbaanperspectieven in de techniek verbeteren, voldoende stageplekken realiseren, een verkorte route creëren door het beroepsonderwijs voor praktisch ingestelde leerlingen, de schooluitval omlaag brengen door intensievere begeleiding en structurering van het onderwijs. Daarnaast wil het kabinet verkennen of de bekostiging van ROC's voor wat betreft het techniekonderwijs kan worden aangepast evenals de mogelijkheden van meer cofinanciering door het bedrijfsleven.

Ook in het speciaal onderwijs wordt ingegrepen. Het Leerwegondersteunend Onderwijs (LWOO) en Praktijkonderwijs (PrO) worden bij het gebudgetteerde stelsel van samenwerkingsverbanden voor passend onderwijs ondergebracht. Daarbij wordt een korting toegepast op het zorgmiddelenbudget LWOO/PrO van € 15 miljoen in 2015 oplopend naar € 50 miljoen structureel vanaf 2016.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Het continueren van het Actieplan voor het mbo betekent dat aan de onderkant van het mbo de entreeopleiding zal worden ingevoerd en dat er op alle mbo-niveau's hogere eisen gesteld gaan worden aan leerlingen bijvoorbeeld bij taal- en rekenen. Voor gemeenten is het belangrijk dat deze hervormingen niet leiden tot meer uitval onder kwetsbare scholieren en dat de mogelijkheden om terug te keren naar school worden geoptimaliseerd. Gemeenten zouden hier graag meer aandacht voor willen. De extra middelen die worden uitgetrokken voor het mbo kunnen hier mogelijk worden ingezet. Positief is de beweging die het kabinet wil inzetten om het aanbod van mbo-opleidingen te stroomlijnen. Voor gemeenten is het belangrijk dat jongeren een opleiding volgen die ook perspectief biedt op een baan (in de regio). Het belang van goed en aansprekend techniekonderwijs past in dit plaatje. De bezuiniging op de zorgmiddelen in het LWOO en PrO roept de vraag op wat dit betekent voor de kansen van deze leerlingen? Voor gemeenten is het belangrijk dat jongeren in het speciaal onderwijs maximaal de kans krijgen om zich voor te bereiden op de arbeidsmarkt. De ervaring leert dat anders veel van deze jongeren een beroep moeten doen op een uitkering.

Uitname Gemeentefonds onderwijshuisvesting

Wat wil het kabinet?

Er vindt een uitname plaats uit het Gemeentefonds van € 256 miljoen uit de middelen die in de verdeling toegerekend worden aan onderwijshuisvesting in de lijn van motie Haersma Buma van november 2011. Deze middelen worden vanaf 2015 geheel toegevoegd aan de lumpsum voor het funderend onderwijs.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Er is een wetwijziging in voorbereiding voor de overheveling van het buitenonderhoud Primair Onderwijs (streefdatum invoering 1 januari 2014). Wij hebben op 18 september onze reactie gegeven op de concept wetwijziging waarin wij hebben aangegeven geen principiële bezwaren te hebben tegen deze overheveling. De hoogte van het bedrag voor de uitname uit het Gemeentefonds is nog niet bepaald. De gesprekken hierover zijn onlangs gestart. Wij hebben in dit verband gewezen op de vaste gedragsregels die in het BOFv van 27 oktober 2004 zijn overeengekomen door de beheerders van het gemeentefonds, de VNG en het IPO over het toepassen van een standaard rekenmethodiek als het gaat om de uitlichting van eerder aan het gemeentefonds toegevoegde middelen. Voor middelen die langer dan tien jaar in het Gemeentefonds zitten geldt dat de reële uitgaven leidend zijn voor de uitname.

Het is bovendien voor ons moeilijk de uitname van de € 256 miljoen met ingang van 2015, zoals vastgelegd in het regeerakkoord, te duiden: Heeft dit direct betrekking op de overheveling van het buitenonderhoud? Of komt deze 256 miljoen bovenop een uitname in verband met de overheveling van het buitenonderhoud Primair Onderwijs?

Gemeenten blijven verantwoordelijk voor nieuwbouw. Indien de uitname van € 256 miljoen bovenop de geplande uitname voor overheveling buitenonderhoud komt kunnen gemeenten hun zorgplicht voor goede huisvesting niet waarmaken.

Onderwijshuisvesting en uitbreiding gymnastiekuren

Wat wil het kabinet?

Het kabinet wenst het aantal gymnastiekuren uit te breiden van 1,5 tot 3 uur per week.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Dit zal gevolgen hebben voor de onderwijshuisvesting: er zullen immers meer bewegingslokalen nodig zijn. Met een sterk afgeroomd budget zal dit zeker in de knel komen.

Maatschappelijke stages

Wat wil het kabinet?

Het kabinet wil de wettelijke verplichte maatschappelijke stages per 2015 (dus voor schooljaar 2015/2016) afschaffen. Daarbij zal een uitname van € 20 miljoen structureel uit de algemene uitkering van het gemeentefonds plaatsvinden.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Evaluatie van de pilot projecten wees uit dat 70% van de leerlingen, dat is 400.000 per jaar, enthousiast is over de opgedane ervaringen, en dat 20% ook na de stageperiode actief blijft bij de organisatie. Stopzetten van de maatschappelijke stages leidt (onder meer) tot minder aanwas van potentiële vrijwilligers.

Jaarlijks wordt € 30 miljoen in het gemeentefonds gestort voor de makelaarsfunctie bij vrijwilligerswerk, dat wil zeggen € 15 miljoen voor lokale infrastructuur rondom ondersteuning, werving en matching en deskundigheidsbevordering en € 15 miljoen voor de maatschappelijke stage. De uitname uit het gemeentefonds, bij het stoppen van de maatschappelijke stage, kan daarmee maximaal € 15 miljoen zijn.

CULTUUR EN MEDIA

Taken van Rijk en provincies

Wat wil het kabinet?

Kunst en cultuur zijn van grote waarde voor de samenleving. En Nederland heeft daarbij een naam hoog te houden. Het beleid van de rijksoverheid richt zich vooral op een sterke basisinfrastructuur, talentontwikkeling en internationale bekendheid van onze topkunst. Voor provincies komt er een materieel gesloten financiële huishouding: cultuur wordt niet meer bij de toekomstige taken genoemd. De bekostiging van de regionale omroepen verschuift van de provincies naar het Rijk.

Wat betekent dit voor gemeenten?

De cultuursector krijgt weer erkenning. Toch wordt de onevenredige structurele bezuiniging van het kabinet Rutte I van € 200 miljoen direct (vermindering van 25%) en € 95 miljoen indirect doorgezet. Dit houdt in dat de hierdoor ontstane gaten in de culturele infrastructuur in ons land niet worden gedicht. Wij wilden hiervoor ten minste € 20 miljoen compensatie, ook omdat wij deze taken financieel hebben overgedragen aan het Rijk. Gelet op de uitnames en kortingen op het provinciefonds hebben de provincies hun cultuurbudget al met € 60 miljoen (20%) verminderd; nu dreigt een totale reductie. Mogelijk dat via hun ruimte-taken nog enige gelden resteren voor archeologie, monumenten en dergelijke. Lokale overheden en instellingen raken zo verstoken van provinciale cultuurondersteuning.

Toegankelijkheid

Wat wil het kabinet?

Cultuur moet toegankelijk blijven. De BTW verhoging voor podium- en beeldende kunsten gaat definitief niet door. Er komt een modernisering van het auteursrecht, met rechten voor de creatieve maker en gebruiksmogelijkheden voor de consument.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Wij vinden het terecht dat de BTW verhoging niet doorgaat, want deze werkte drempelverhogend en stond haaks op eerdere afspraken tussen Rijk en gemeenten. Bij de modernisering van het auteursrecht moeten de openbaarheid via de digitalisering van archieven waarop rechten berusten en het uitlenen van e-books gemakkelijker worden.

Cultuureducatie in school en vrije tijd

Wat wil het kabinet?

Het onderwijs en de cultuursector bundelen krachten rondom cultuureducatie in het basis- en voortgezet onderwijs. De cultuurkaart CJP voor jongeren blijft behouden. Culturele instellingen richten hun educatie op deze groep. Het armoedebeleid wordt structureel verhoogd met € 100 miljoen. Hiermee kan onder andere de categoriale bijstand met name voor gezinnen met kinderen worden uitgebreid bijvoorbeeld via een stadspas voor deelname aan cultuur.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Wij waren tegen de voorgenomen beperking per 2013 van het landelijke cultuureducatie stimuleringsbeleid tot het primair onderwijs. Voor het nu beoogde behoud ten gunste van het voortgezet onderwijs komt echter geen rijksgeld, hetgeen een herschikking kan betekenen ten laste van andere toch al ernstig gekorte cultuursectoren. Wij menen dat hiervoor zeker € 20 miljoen structureel extra geld nodig is. Bij gemeenten heeft de cultuurdeelname van arme en andere kinderen van oudsher grote aandacht.

Talentontwikkeling

Wat wil het kabinet?

De selectie tot en binnen het kunstvakonderwijs wordt vergroot. Talentontwikkeling wordt gestimuleerd via het Fonds voor de podiumkunsten en cultuureducatie. Gesubsidieerde culturele instellingen hanteren de Code culturele diversiteit.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Wij zijn van oordeel dat talentontwikkeling een structurele plek moet houden in de landelijke culturele basisinfrastructuur. Hiertoe behoren ook de beeldende kunsten en de creatieve industrie. De verantwoordelijkheid wordt echter per 2013 zonder middelen overgeheveld naar de rijksfondsen. Wij vinden echter dat het Rijk hiervoor € 20 miljoen moet uittrekken. Hierdoor kunnen de fondsen gelden vrijspelen om ook voor gemeenten belangrijke instellingen en festivals die een positief oordeel kregen maar per 2013 geen subsidie ontvangen alsnog te honoreren. In het kader van talentontwikkeling wordt geen woord gewijd aan de Kamermotie tot behoud van de positieve elementen van de per 1 juli 2012 afgeschafte Wet werk en inkomen kunstenaars in de bijstandswetgeving. Een topsector als de creatieve industrie wordt zelfs gekort met € 2 miljoen. Wij denken mee bij zelfregulerende codes van het veld en bevelen die bij onze leden aan.

Cultureel ondernemerschap

Wat wil het kabinet?

Instellingen en kunstenaars ontpoppen zich als cultureel ondernemer en boren nieuw publiek en nieuwe middelen aan. Het Regeerakkoord ondersteunt dit.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Gelet op de bezuinigingen enerzijds en de wens tot behoud van relevante culturele voorzieningen anderzijds hebben de genoemde onderwerpen ook bij gemeenten de hoogste prioriteit. Onlangs genomen maatregelen als het verruimen van de ANBI-status en de Geefwet voor cultuur bieden in principe enige mogelijkheden. Maar het ontbreekt nu nog aan concrete handreikingen, best practices en dergelijke.

IV. Sociale zekerheid, arbeidsmarkt en inkomensbeleid

	2014	2015	2016	2016	struct
Maatregelen Werk en Inkomen (nr uit RA)					
62. Participatiewet afbouw budget wsw (oud)	20	-50	-70	-90	-650
62. Participatiewet efficiencyvoordeel afbouw vergoeding per WSW-er (oud)	-40	-90	-140	-190	0
65. Participatiewet ombuiging re-integratie (70% bij gemeenten)	-50	-120	-150	-200	-200
65. Effect ombuiging re-integratie op bijstandsbudget	12,5	60	75	100	100
67. Effect arbeids- en re-integratieplicht op bijstandsbudget	-13	-45	-90	-95	-95
76. Effect huishouduitkeringstoets op bijstandsbudget		-80	-80	-80	-80
80. Effect temporisering afbouw alg. heffingskorting op bijstandsbudget (deel van deze bedragen)	30	60	94	123	0
79. Intensivering armoede beleid (toevoeging gemeentefonds)	80	100	100	100	100

Participatiewet

Wat wil het kabinet?

Het kabinet is voornemens om de Wet Werken en Bijstand (Wwb), de Wet op de Sociale Werkvoorziening (Wsw) en Wajong samen te voegen tot één nieuwe wet: de Participatiewet, met een samengevoegd en ontschot budget. De wet zou 1 januari 2014 ingevoerd moeten worden. De Wajong is vanaf 1 januari 2014 alleen nog toegankelijk voor volledig en duurzaam arbeidsongeschikten. Gedeeltelijk arbeidsgeschikte jongeren vallen daarmee vanaf die datum onder de verantwoordelijkheid van gemeenten. De door het vorige kabinet ingezette lijn wordt grotendeels voortgezet: zoveel mogelijk mensen gaan aan de slag bij 'gewone werkgevers'. Het instrument loondispensatie komt beschikbaar voor gemeenten. Werken onder het minimumloon is altijd tijdelijk. Het totaal van loon en aanvullende uitkering groeit toe naar het wettelijk minimumloon. De huidige pilots loondispensatie vormen de basis voor de besluitvorming over de verdere uitwerking van dit instrument. Over de financiële randvoorwaarden bestaan nog veel vragen. In ieder geval is duidelijk dat er opnieuw gesneden wordt in het re-integratiebudget van gemeenten, dat structureel zo'n € 200 miljoen lager uit zal komen.

Wat betekent dat voor gemeenten?

Het integreren van Wwb, Wsw en een deel van de Wajong betekent dat de volledige gemeentelijke doelgroep onder één regime gebracht wordt. Dat is winst ten opzichte van de Wet werken naar vermogen en opent voor gemeenten de mogelijkheid om de opgaven in het brede sociale domein meer in samenhang op te pakken en maatwerk te leveren aan hun inwoners.

De extra bezuiniging op het re-integratie budget, bovenop de reeds doorgevoerde doelmatigheidskorting van € 400 miljoen vanaf 2012, betekent echter dat gemeenten minder mogelijkheden hebben om mensen naar werk te begeleiden.

Wij zullen de nieuwe Participatiewet ook beoordelen op de verbindingen die gemaakt kunnen worden met het hele sociale domein.

Sociale werkvoorziening

Wat wil het kabinet?

De instroom in de sociale werkvoorziening in zijn huidige vorm stopt met ingang van 1 januari 2014. Gemeenten krijgen de ruimte om zelf een voorziening voor beschut werk te organiseren. Gemeenten krijgen middelen voor landelijk 30.000 plekken. Er komt geen individuele norm per gemeente voor het aantal te realiseren plaatsen. Op het budget voor de sociale werkvoorziening, dat onderdeel wordt van een ontschot re-integratie budget, vindt een efficiencykorting plaats die uitgespreid is over zes jaar. Wij interpreteren de cijfers dusdanig dat als gevolg van deze korting de rijksvergoeding per plek op zo'n € 22.000 uitkomt in 2019, na stapsgewijze verlagingen van € 50 miljoen per jaar vanaf 2014.

De quotumregeling die wordt voorgesteld gaat ook gelden voor mensen binnen de sociale werkvoorziening. Op basis van de tekst van het regeerakkoord is niet duidelijk wat de consequentie van de nieuwe Participatiewet is voor de zittende groep in de sociale werkvoorziening.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Per 1 januari 2014 komen er geen nieuwe mensen binnen het regime van de Wet op de Sociale Werkvoorziening (Wsw). Wie per 1 januari 2014 aangewezen is op beschut werk, wordt onderdeel van een voorziening binnen de bredere Participatiewet. Gemeenten ontvangen wel middelen van het Rijk om een voorziening in stand te houden, maar gemeenten kunnen zelf keuzes maken over de inrichting van beschut werk. Ze krijgen daarvoor 100% van het wettelijk minimumloon per plek. Bij de inrichting van die voorziening schrijft de Rijksoverheid niet voor wat elke gemeente moet doen. Wij vinden dit positief, want dit doet recht aan de decentrale verantwoordelijkheid voor de sociale werkvoorziening en sluit aan bij eerdere voorstellen van gemeenten. Ook vinden wij het positief dat er nu duidelijkheid is over de toekomst van de sociale werkvoorziening. Gemeenten kunnen nu de herstructurering die in gang is gezet verder ter hand nemen.

De efficiencykorting op de sociale werkvoorziening grijpt hard in. Veel bedrijven binnen de sociale werkvoorziening maken nu al verlies en die verliezen zullen naar verwachting oplopen. De kosten voor de pensioenregeling per deelnemer zullen vanwege het stopzetten van nieuwe instroom in de huidige sociale werkvoorziening aanmerkelijk stijgen. Het regeerakkoord gaat niet in op de werkgeversverantwoordelijkheid voor de sociale werkvoorziening die gemeenten in 1998 hebben overgenomen van de rijksoverheid. De combinatie van een fundamenteel andere regeling, de korting op het budget en het stopzetten van de instroom maakt een herbezinning op de cao wenselijk. Eveneens is het zinvol om met het kabinet in gesprek te gaan over de vraag of en hoe gemeenten deze verantwoordelijkheid in de toekomst kunnen vervullen.

Verantwoordelijkheid werkgevers

Wat wil het kabinet?

Het kabinet is voornemens een quotumregeling van 5% voor het in dienst nemen van arbeidsgehandicapten door grotere werkgevers met meer dan 25 werknemers in dienst te ontwerpen. Deze regeling zal synchroon lopen met de afname van het aantal plaatsen in de sociale werkvoorziening en stapsgewijs vanaf 1 januari 2015 in zes jaren worden ingevoerd. Wanneer een bedrijf niet voldoet aan het quotum volgt een boete van € 5000 per werkplaats. De regeling zal ook gelden voor de publieke sector.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Gemeenten zetten in op een goede werkgeversdienstverlening, het benutten van de inzet van werkgevers die uit eigen wil al maatschappelijk verantwoord willen ondernemen, of het toepassen van social return bij aanbestedingen om werkgevers te betrekken bij de maatschappelijke opdracht van gemeenten. Uiteindelijk is het wenselijk om duurzame relaties met werkgevers op te bouwen en goed gedrag te belonen.

Een quotumregeling kan kansen bieden voor het creëren -of openstellen van reguliere werkplekken voor

arbeidsgehandicapten. Ook gemeenten moeten het goede voorbeeld geven als werkgever. Een quotumregeling kan een stok achter de deur zijn voor werkgevers om de komende tijd meer inspanningen te leveren om mensen met een arbeidsbeperking op te nemen in het arbeidsproces. Om een quotumregeling te kunnen invoeren moet een goede registratie van het zittend personeel worden ingevoerd.

Gevolgen wijzigingen sociale zekerheid en sociale voorzieningen voor gemeenten

Wat wil het kabinet?

Het kabinet wil de Werkloosheidswet (WW) hervormen. Mensen die minstens één jaar op een tijdelijk contract hebben gewerkt, krijgen na afloop een kwart maandsalaris mee per dienstjaar voor scholing (transitiebudget). Wie vanaf 1 juli 2014 werkloos wordt kan recht hebben op WW, die echter wordt verkort van maximaal 38 maanden tot maximaal 24 maanden. Het eerste jaar is (bij voldoende arbeidsverleden) dit een uitkering op basis van het laatstverdiend loon, het tweede jaar wordt de uitkering gebaseerd op het wettelijk minimumloon (WML).

De opbouw van de WW-uitkering bedraagt de eerste tien werkjaren één maand per jaar, daarna wordt de opbouw verminderd tot een halve maand uitkering per werkjaar. Bestaande opbouw van rechten tot 1 augustus 2014 wordt gerespecteerd. Daarbij wordt het begrip passende arbeid aangescherpt, waardoor men ongeacht opleidingsniveau na een half jaar werkloosheid alle gangbare arbeid zal moeten accepteren. Het kabinet is voornemens over deze hervorming in gesprek met sociale partners te gaan.

In het geval van een onvrijwillig ontslag of het niet omzetten van een tijdelijk dienstverband van een jaar moet de werkgever een transitiebudget ter beschikking stellen. Dit budget bedraagt per gewerkt jaar een kwart maandsalaris met een maximum van 4 maandsalarissen. De definitie van passende arbeid wordt aangescherpt met ingang van 2014. Na 6 maanden WW wordt al het werk als passend aangemerkt.

Daarnaast stelt het kabinet voor de Algemene Nabestaandenuitkering te beperken tot één jaar voor nieuwe gevallen vanaf 1 juli 2014. In dat jaar geldt geen re-integratieplicht, men kan wel gebruik maken van bestaande instrumenten vanuit het participatiebudget van gemeenten om een baan te zoeken.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Flexwerkers, die we veel aantreffen onder de gemeentelijke doelgroepen, krijgen (beperkte) middelen mee om te investeren in hun verdere loopbaan. Hoe beter zij hiertoe zelf in staat worden gesteld en gefaciliteerd, des te minder zal een uitkerende instantie als de gemeente dit behoeven doen. Naar verwachting kan hiermee werkherovating bij werkloosheid worden bespoedigd.

Voor wat betreft de WW valt te voorzien dat doordat men sneller de maximale uitkeringsduur bereikt, men ook eerder bij gemeenten aanklopt voor een bijstandsuitkering. Werknemers met een aanzienlijk arbeidsverleden behouden opgebouwde rechten, maar nieuwe werknemers, of mensen met onderbroken arbeidsverleden, krijgen voor een kortere duur WW. Een mogelijke toename van bijstandsaanvragen is denkbaar, temeer het UWV niet over re-integratiemiddelen voor WW-ers beschikt. Het lijkt zaak op regionaal en lokaal niveau te bezien wat de effecten hiervan zijn en passende afspraken te maken om overloop vanuit WW naar de bijstand te voorkomen.

Het verkorten van de maximale duur van de uitkering in het kader van de Anw zal tot een overloop van Anw-ers naar de Wwb leiden. Nu loopt een Anw-uitkering in beginsel totdat men de AOW-leeftijd bereikt of de kinderen de leeftijd van 18 jaar bereiken. De duur van de Anw wordt dus aanzienlijk verkort door deze maatregel. Gemeenten zijn thans ook verantwoordelijk voor de re-integratie van Anw-ers die daarom vragen. Zij hebben echter geen re-integratieplicht. Gemeenten moeten er rekening mee houden dat er een (kleine) toename van het Wwb bestand zal optreden en dat specifiek aanbod nodig kan zijn om deze groep te helpen re-integreren.

Het kabinet zet in op flexibilisering van de arbeidsmarkt en Van-werk-naar-werk (VWNW). Wij onderschrijven

deze lijn. In het laatste Cao akkoord gemeenten hebben wij daarom stevige afspraken gemaakt op dit gebied, die deels al voorzien in de voorgestelde plannen zoals het transitiebudget.

Ambtenaren vallen al onder de WW. Gemeenten zijn eigenrisicodragers. Een beperking van opbouw en uitkeringsduur betekent een lastenvermindering. De CAR-UWO kent nu nog een regeling voor bovenwettelijke en nawettelijke WW. Deze is gebaseerd op de huidige WW regeling en moet mogelijk worden herzien om beter bij te kunnen dragen aan de doelstelling onder VWNW.

Normalisatie ambtelijke rechtspositie

Wat wil het kabinet?

De rechtspositie van ambtenaren zal, na overleg met sociale partners, in overeenstemming worden gebracht met die van andere werknemers buiten de collectieve sector. Het ontslagrecht van ambtenaren wordt in overeenstemming gebracht met het ontslagrecht van werknemers in de private sector.

Wat betekent dat voor gemeenten?

Het kabinet gaat door met de normalisering van de rechtspositie van ambtenaren. Niet duidelijk is of het nieuwe kabinet het initiatiefwetsvoorstel volgt dat in 2010 door D66 en CDA bij het parlement is ingediend of dat het zelf met (aanvullende) voorstellen komt. Wij zien dit voornemen als een vervolg op eerdere maatregelen die tot doel hebben de rechtspositie van ambtenaren gelijk te trekken met die van werknemers in de marktsector. Het is een belangrijke stap naar een open arbeidsmarkt, die de arbeidsmobiliteit van zowel werknemers in de marktsector als ambtenaren zal stimuleren. Ten aanzien van het collectieve arbeidsrecht hebben de plannen tot gevolg dat gemeenten in de toekomst een vrije keuze van onderhandelingspartners hebben en dat de arbeidsvoorwaarden die worden afgesproken direct doorwerken in de individuele arbeidsovereenkomsten van ambtenaren. Een ander gevolg is dat de Algemene Wet Bestuursrecht niet langer van toepassing is, waardoor bezwaar- en beroepsprocedures van ambtenaren tegen de werkgever niet meer mogelijk zijn. Dat zorgt voor een vermindering van het juridisch karakter van de arbeidsverhoudingen tussen werkgever en werknemer.

Ontslagrecht

Wat wil het kabinet?

Het kabinet wil het ontslagrecht hervormen. Het duale stelsel verdwijnt. De route via het Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen (UWV) in de vorm van een preventieve ontslagtoets blijft in aangepaste vorm bestaan. Deze vervalt echter als in de cao wordt voorzien in een vergelijkbare toetsingsprocedure. De verzoekschriftenprocedure bij de kantonrechter verdwijnt. Wel kan men nog in beroep bij de rechter tegen de uitspraak van het UWV.

Wat betekent dat voor gemeenten?

Als de normalisering van de rechtspositie van ambtenaren wordt doorgezet, vallen ook ambtenaren onder het regulier ontslagrecht. Dan wordt dit een onderwerp dat de nodige effecten zal hebben voor de gemeente als werkgever. De plannen zijn echter nog rudimentair van opzet. Zo is ons niet duidelijk of de toekomstige preventieve ontslagtoets door het UWV gebaseerd zal blijven op het naoorlogse noodscenario van het Buitengewoon Besluit Arbeidsverhoudingen 1945 (BBA). Wij zijn voorstander van een transparante preventieve ontslagtoets, waarbij iedere schijn van partijdigheid wordt vermeden. Dat is in de nabije toekomst ook in het belang van goede arbeidsverhoudingen bij gemeenten.

Afschaffing fiscale maatregelen

Wat wil het kabinet?

Het kabinet bezuinigt indirect door een aantal fiscale maatregelen af te schaffen of deze niet te verruimen, zoals eerder aangekondigd. De forfaitaire ruimte in de werkkostenregeling gaat niet met 0,1% omhoog, de ouderschapsverlofkorting wordt afgeschaft en het vitaliteitssparen wordt niet ingevoerd. De reiskostenaftrek blijft echter bestaan.

Wat betekent dit voor gemeenten?

De werkkostenregeling wordt per 1 januari 2014 verplicht voor alle werkgevers. Het is een gemiste kans dat de forfaitaire ruimte niet wordt vergroot. Dat had juist ook de gemeentelijke werkgever meer lucht gegeven. Met het verdwijnen van het nog niet ingevoerde vitaliteitssparen, dat de opvolger had moeten worden van de levensloopregeling, valt een mogelijkheid weg om met fiscale steun tijd te sparen. Wij zijn blij met het voortzetten van de reiskostenaftrek. Waar wij ons in de cao inspannen voor het stimuleren van arbeidsmarktmobiliteit zou een hoge kostenpost voor reiskosten niet passend zijn. Het afschaffen van de ouderschapsverlofkorting leidt tot extra lasten voor gemeenten nu zij op grond van de regeling in de CAR-UWO deze korting moeten compenseren.

Verwachte effecten op bijstandsuitgaven van maatregelen

Wat wil het kabinet?

Het kabinet neemt een flink aantal maatregelen waarvan de verwachting is dat deze leiden tot lagere bijstandslasten. Zo wordt de huishouduitkeringstoets ingevoerd, die zou moeten leiden tot een nettobesparing van € 80 miljoen op de uitkeringen. Daarnaast gaan er strengere voorwaarden gelden voor uitkeringsgerechtigden om in aanmerking te (blijven) komen voor een bijstandsuitkering. Het gaat onder meer om de beheersing van de Nederlandse taal en het naleven van de sollicitatieplicht. Misdragingen kunnen leiden tot onmiddellijke stopzetting van de uitkering. Over de hele linie moet dit leiden tot een nettobesparing op de uitkeringslasten van € 40 miljoen in 2014 oplopend tot € 95 miljoen in 2017. Ook met betrekking tot de quotumregeling zijn er al op voorhand besparingen ingeboekt op de bijstandsuitgaven. Daar komt nog bovenop dat alleenstaande ouders in de bijstand straks niet meer kunnen rekenen op een aanvulling op hun uitkering. Het gaat om een bezuiniging van € 350 miljoen.

Naast bezuinigingen zijn er ook maatregelen die juist zullen leiden tot een groter beroep op de bijstand. Zo wordt de Algemene Nabestaanden Wet (Anw) ingeperkt tot één jaar. Daarna is men aangewezen op de bijstand. Ook de WW wordt teruggebracht tot maximaal twee jaar, wat ertoe leidt dat meer werklozen uiteindelijk een beroep moeten doen op de bijstand. Uit het regeerakkoord wordt niet duidelijk in hoeverre hier rekening mee is gehouden bij de ontwikkeling van het WWB Inkomensdeel.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Er wordt een aantal forse besparingen ingeboekt op het Wwb Inkomensdeel van gemeenten, omdat het kabinet hoge verwachtingen heeft van de huishouduitkeringstoets en de strengere voorwaarden die gaan gelden voor een uitkering. Deze maatregelen moeten leiden tot fors minder bijstandsuitgaven. Als deze effecten echter niet optreden, dan zijn de bezuinigingen echter wel ingeboekt en draaien gemeenten op voor het tekort aan bijstandsbudget. Gemeenten zouden graag zien dat dergelijke meerjarige bezuinigingen alleen kunnen worden ingeboekt als gemonitord wordt of deze effecten ook daadwerkelijk optreden. Indien blijkt dat de besparingen lager uitvallen dan aanvankelijk gedacht, dan zouden gemeenten hier op basis van voortschrijdend inzicht alsnog voor moeten worden gecompenseerd. Tegelijkertijd worden er maatregelen genomen, zoals de inkorting van de Anw en de WW, die zullen leiden tot een grotere doorval naar de bijstand. Gemeenten zouden graag meer duidelijkheid willen over de verwachte effecten van deze maatregelen op de bijstandsuitgaven van gemeenten.

Armoede

Wat wil het kabinet?

De mogelijkheden voor individuele bijzondere bijstand (van daadwerkelijke kosten) worden verruimd en de mogelijkheden voor categoriale bijzondere bijstand (aannemelijke kosten) worden beperkt. Daarnaast kan categoriale bijzondere bijstand voor gezinnen met kinderen in de vorm van aanvullende zorgverzekering en stadspas voor culturele/maatschappelijke/sportieve voorzieningen worden uitgebreid. De overheidssteun aan het Jeugdsportfonds Nederland wordt verlengd (2015 en 2016) en de Sportimpuls wordt structureel verhoogd. De langdurigheidstoelage in de Wet werk en bijstand (Wwb) wordt vervangen door een individuele toeslag voor personen die langdurig van een laag inkomen rond moeten komen zonder zicht op verbetering. Voor dit pakket wordt structureel € 100 miljoen vrijgemaakt.

De aanvulling in de bijstand voor alleenstaande ouders wordt afgeschaft. Dit moet vanaf 2015 leiden tot een besparing van 350 miljoen op de hoogte van de uitkeringen voor alleenstaande ouders.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Doordat sociale voorzieningen op vele fronten worden versoberd, zullen meer mensen en beroep moeten doen op de gemeente voor bijzondere bijstand. Wij vinden het positief dat hiervoor extra geld wordt vrijgemaakt. De komende jaren zullen moeten uitwijzen welk deel van de effecten met deze € 100 miljoen kunnen worden opgevangen. Voor alleenstaande ouders gaat gelden dat zij straks niet meer kunnen rekenen op een aanvulling op hun uitkering. Het is vooralsnog onduidelijk in hoeverre dit inkomensverlies kan worden opgevangen via een verhoging van het kindgebonden budget voor alleenstaande ouders.

Bij de beoordeling van de uitwerking van de voorstellen beoordeelt de VNG ze op de ruimte die overblijft om op lokaal niveau armoedebeleid te voeren dat recht doet aan de ondersteuningsbehoefte van de individuele burger. De verschuiving van categoriale bijstand naar bijzondere bijstand betekent dat gemeenten vaker individuele gevallen moeten beoordelen.

Handhaving

Wat wil het kabinet?

Om het activerende karakter van de bijstand te vergroten, geldt de arbeids- en re-integratieplicht en de plicht tot tegenprestatie naar vermogen voortaan voor iedereen. Er zijn geen categoriale ontheffingen meer. Een individuele ontheffing heeft een tijdelijke karakter en betreft alleen de arbeidsverplichting. Permanente ontheffing van de arbeids- en re-integratieverplichting bestaat alleen nog voor mensen die volledig en duurzaam arbeidsongeschikt zijn. In de Wwb legt het kabinet vast dat gemeenten een bijstandsuitkering drie maanden moeten stoppen als de sollicitatieplicht niet wordt nageleefd. Hervatting vindt slechts plaats na een verzoek van de betrokkene. Daarnaast wordt de handhaving strikter om de naleving van Wwb-verplichtingen te verbeteren. De arbeidsverplichtingen en de duur en hoogte van de bijbehorende sancties worden geüniformeerd. Ernstige misdrijvingen tegen ambtenaren die de regelingen uitvoeren leiden tot onmiddellijke stopzetting van de uitkering. Dit gaat gelden voor de hele sociale zekerheid.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Het kabinet vraagt gemeenten strenger toe te zien op het voldoen van de eisen van een bijstandsuitkering. Ook door het vorige kabinet is wetgeving op dit punt ontwikkeld, dus uit de uitwerking moet blijken wat dit nieuwe voornemen concreet betekent voor burgers en gemeenten.

Huishouduitkeringstoets

Wat wil het kabinet?

Het kabinet wil de huishoudinkomenstoets, die net was teruggedraaid, nu toch weer invoeren, maar dan als huishouduitkeringstoets. Dit moet leiden tot een netto-besparing op de bijstandsuitgaven van € 80 miljoen per jaar. Hiermee wil het kabinet voorkomen dat binnen een huishouden sprake kan zijn van stapeling van uitkeringen, waardoor de inkomsten hoger zijn dan bij een vergelijkbaar huishouden met inkomen uit arbeid. Tegelijkertijd zorgt het kabinet ervoor dat het wel loont om aan het werk te gaan door dit loon niet te verrekenen met de uitkeringen in het huishouden. Het normbedrag van de Wwb wordt verlaagd naarmate in een huishouden meer inwonende volwassenen aanwezig zijn. Elk van de gezinsleden blijft een zelfstandig recht op bijstand houden. De huishouduitkeringstoets wordt ingevoerd per 2015.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Voor gemeenten is het belangrijk dat er voldoende tijd en voldoende budget is voor een zorgvuldige implementatie van de huishouduitkeringstoets. De eerdere ervaringen van gemeenten met de huishoudtoets liggen nog vers in het geheugen. Nadat de huishoudinkomenstoets eind 2011 eerst onder stoom en kokend water moest worden geïmplementeerd, moest diezelfde maatregel binnen een paar maanden weer worden teruggedraaid. Gemeenten hebben hiernaar schatting € 20 miljoen in geïnvesteerd, maar hebben deze kosten niet vergoed gekregen. Wij gaan er vanuit dat gemeenten nauw betrokken worden bij het ontwerp van deze nieuwe regeling.

Het is ons onduidelijk waarom het kabinet ten aanzien van de huishouduitkeringstoets fors hogere besparingen heeft ingeboekt (€ 80 miljoen) dan eerder het geval was bij de huishoudinkomenstoets (€ 54 miljoen).

AOW en pensioen

Wat wil het kabinet?

De AOW-leeftijd wordt verhoogd tot 66 jaar in 2018 en tot 67 jaar in 2021. Daarna wordt de AOW-leeftijd gekoppeld aan de levensverwachting. Er komt een overbruggingsregeling voor mensen die al met VUT of vroegpensioen zijn. Er komt een doorwerkbonus voor werknemers van 61 tot 65 jaar met een laag inkomen om te sparen voor het opvangen van de gevolgen van de latere AOW.

Het zogenaamde Witteveen-kader – de fiscale ruimte voor pensioenopbouw – wordt verminderd met 0,4%.

Wat betekent dit voor gemeenten?

De verhoging van de AOW-leeftijd is al enkele maanden een feit. De nadere inkadering en de overbruggingsregeling zijn bekend omdat zij deel uitmaakten van het eerder gesloten deelakkoord.

De verhoging van de AOW-leeftijd heeft haar weerslag op de pensioenregeling. Deze zal moeten worden aangepast. Voor de gemeenten gebeurt dat in de Pensioenkamer door het Verbond van Samenwerkende Overheidswerkgevers (VSO). Het VSO zet in op versobering van de ABP-pensioenregeling, waarbij de ingangsdatum van het pensioen, net als de AOW, omhoog wordt getrokken. Het doel van het VSO is te komen tot een kernachtige, houdbare pensioenregeling met een stabiele premie op een verantwoord niveau. De wijziging in het Witteveen-kader leidt tot een versobering van de pensioenen. De daling van het opbouwpercentage is fors. Een lager opbouwpercentage zou betekenen dat de pensioenpremie omlaag kan. Met de Centrale van Overheidspersoneel wordt overleg gevoerd over de gevolgen van deze fiscale maatregelen van de pensioenregeling. De verhoging van de AOW-leeftijd heeft effect op enkele andere arbeidsvoorwaarden in de gemeentelijke sector, onder andere het FLO-overgangsrecht voor de brandweer. Over de gevolgen hiervan zal overleg worden gevoerd tussen sociale partners.

V. Immigratie, integratie en asiel

Asiel

Wat wil het kabinet?

Het immigratiebeleid blijft restrictief en gericht op integratie. Een verblijfsvergunning wordt niet verstrekt als de aanvrager eerder illegaal in Nederland verbleef of fraude pleegde. Alleenstaande minderjarige vreemdelingen worden zo snel mogelijk in het land van herkomst met hun familie herenigd of ondergebracht in een opvangvoorziening in het land van herkomst. Nationale beschermingsgronden, waaronder het categoriaal beschermingsbeleid, worden uit de Vreemdelingenwet geschrapt. Toelatingsprocedures worden gestroomlijnd en zoveel mogelijk bekort. Kinderen van afgewezen asielzoekers die tenminste vijf jaar voor het bereiken van de leeftijd van 18 jaar in ons land wonen, krijgen een verblijfsvergunning. Dat geldt ook voor minderjarige afgewezen asielzoekers die langer dan vijf jaar in ons land wonen. Zij krijgen een permanente verblijfsvergunning. De in Nederland verblijvende gezinsleden van het kind van een afgewezen asielzoeker krijgen een afgeleide verblijfsvergunning. Illegaal verblijf wordt strafbaar gesteld. Daarbij zijn particulieren en particuliere organisaties die individuele hulp bieden niet strafbaar. Het terugkeerbeleid is actief en consequent. Wie hier niet mag blijven moet vertrekken of wordt uitgezet. Er wordt druk uitgeoefend op landen om hun onderdanen terug te nemen aan wie de toegang tot Nederland is onttrokken. De eisen voor inburgering worden aangescherpt, zowel in het buitenland als in Nederland. Voorbereiding op het inburgeringsexamen is een verantwoordelijkheid van betrokkenen zelf. Mensen met een asielstatus krijgen een aanbod, voor anderen is een sociaal leenstelsel beschikbaar. Wie zich niet voldoende inzet om in te burgeren, verliest de verblijfsvergunning.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Gemeenten hebben belang bij een zo sluitend mogelijke aanpak van het asiel- en vreemdelingenbeleid en zijn bereid zich samen met het Rijk hiervoor in te zetten. Daarvoor hebben zij echter wel ruimte nodig. In het regeerakkoord ontbreken maatregelen die gericht zijn op de opvang van vreemdelingen die in zeer kwetsbare omstandigheden zijn geraakt en op straat zwerven. Het betreft gezinnen en groepen die om klemmende humanitaire of medische redenen hulpbehoevend zijn. Doordat eens illegaal altijd illegaal is, is legalisering voor elke asielzoeker na de 28-dagen-termijn onmogelijk. Wij vinden dat er ruimte moet blijven voor bijvoorbeeld zeer zieke mensen die een medische vergunning moeten krijgen. Daarnaast worden internationale verdragen gerespecteerd bij toelating, maar vindt er nationaal geen categoriaal beschermingsbeleid meer plaats. Dat betekent dat bijvoorbeeld problemen met onuitzetbare Somaliërs niet kunnen worden opgelost. We zijn blij met de regeling voor hier gewortelde kinderen. Dat geeft rust en toekomstperspectief voor deze gezinnen. Wij willen graag met het Rijk over de soepele uitvoering van deze regeling om de tafel. Strafbbaarstelling van illegaliteit lost niets op als mensen technisch niet verwijderbaar zijn, omdat het land van herkomst niet meewerkt aan terugkeer. De criminalisering van mensen die buiten hun schuld niet naar hun land terug kunnen is onnodig stigmatiserend en draagt bij aan verdere marginalisering van grote groepen (ex) asielzoekers. Dat heeft ook negatieve gevolgen voor openbare orde, veiligheid en gezondheid. Gemeenten worden daar als eerste mee geconfronteerd. Omdat nieuwkomers de kosten van het inburgeringstraject zelf moeten betalen, wordt de drempel voor mensen om een inburgeringscursus te volgen, hoger.

VI. Veiligheid en justitie

Veilige Publieke Taak

Wat wil het kabinet?

Het programma Veilige Publieke Taak wordt voortgezet. Er kan anoniem aangifte worden gedaan. De bevoegdheden en uitrusting van BOA's worden beter geregeld. Agressief gedrag jegens ambtenaren die uitkeringen verstrekken wordt direct afgestraft door stopzetting van de uitkering.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Gemeenten worden steeds vaker geconfronteerd met agressief gedrag van burgers. Wij stimuleren daarom dat gemeenten adequaat agressiebeleid ontwikkelen. Het programma Veilige Publieke Taak (VPT) biedt daarbij ondersteuning. Voortzetting van dit programma is een positief signaal. Voor gemeenten is van belang dat VPT concrete instrumenten oplevert. Het anoniem aangifte doen en de extra sanctiemogelijkheid zoals het stoppen van een uitkering zijn daar voorbeelden van.

Veiligheidsregio's en brandweer

Wat wil het kabinet?

De samenwerking in en tussen Veiligheidsregio's wordt ondersteund. De regionalisering van de brandweer wordt verder gecontinueerd.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Wij ondersteunen de regionalisering van de brandweer en zijn met het Veiligheidsberaad in gesprek over de transitie van de werkgeversrol van gemeente naar de veiligheidsregio. Dit kan de komende kabinetsperiode worden gecontinueerd en verder worden uitgerold.

Cybersecurity

Wat wil het kabinet?

Er is sprake van toenemende bedreigingen en kwetsbaarheden op het terrein van cybersecurity. Het kabinet spreekt het voornemen uit de toenemende bedreigingen en kwetsbaarheden op het terrein van cybersecurity het hoofd te willen bieden. Dit wil het realiseren door krachten te bundelen, opsporingscapaciteit te versterken en het juridisch instrumentarium aan te passen aan de gewijzigde omstandigheden.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Cybercrime is niet meer weg te denken uit onze maatschappij. Veilige bedrijfsvoering is een cruciale randvoorwaarde voor het vertrouwen van burgers en bedrijven in de overheid. Dit geldt in het bijzonder voor gemeenten als meest nabije overheid. De uitdaging is zodanig dat gemeenten deze gezamenlijk het hoofd willen bieden. Cybercrime willen we het hoofd bieden door krachten te bundelen met alle belanghebbenden, de opsporingscapaciteit te versterken en het juridisch instrumentarium aan te passen aan de gewijzigde omstandigheden.

Met het kabinet zijn wij daarom van mening dat krachten verder moeten worden gebundeld. In 2012 hebben gemeenten, ondersteund door VNG en KING, hiertoe belangrijke stappen gezet door de inrichting van de Informatiebeveiligingsdienst (IBD) voor alle gemeenten. De IBD is voornemens in intensief partnerschap dwars door overheden heen samen te werken met haar nationale en sectorale partners. Wij streven daarbij naar heldere invulling van de visie op het gebied van cybercrime die leidt tot samenhangend beleid en uitvoering, bijvoorbeeld op het gebied van auditverplichtingen.

Privacy

Wat wil het kabinet?

Privacy wordt serieus genomen door het kabinet: het College Bescherming Persoonsgegevens (CBP) krijgt meer 'body' en bevoegdheden, waar het op dit moment met name een instantie is die achteraf toetst. Het CBP kan onder andere boetes gaan uitdelen en inbreuken op privacy worden geëvalueerd. Systemen moeten voortaan worden gebouwd met privacy als uitgangspunt. Dit wordt getoetst aan de hand van een standaard privacy impact assessment (PIA).

Wat betekent dit voor gemeenten?

Wij vinden het een goede zaak dat het kabinet meer aandacht besteedt aan privacy. We onderschrijven het belang van veilige en betrouwbare voorzieningen.

Wanneer het CBP meer bevoegdheden krijgt toebedeeld is het met name van belang dat zij ook een voorlichtingsrol krijgt toebedeeld waar overheden terecht kunnen met hun vragen. De huidige opzet, waarbij het CBP enkel achteraf toetst en nu ook nog de bevoegdheid krijgt om boetes uit te delen, voldoet niet en strookt niet met het uitgangspunt dat privacy al vanaf het begin moet worden geborgd. We moeten toe naar een volwassener model waarbij het kabinet de nadruk legt op voorlichten/ondersteunen in plaats van straffen. Dat systemen moeten worden gebouwd met privacy als uitgangspunt is een goed streven. Wij vinden het echter wel van belang dat dit verder wordt geconcretiseerd. Hierbij ligt tevens een zeer grote rol voor leveranciers van software. Deze leveranciers moeten mede aansprakelijk worden gesteld voor de privacy impact assessment en eventuele gevolgen bij een inbreuk.

Politie

Wat wil het kabinet?

Het wetsvoorstel tot wijziging van de Politiewet 2012 wordt voortgezet om de lokale inbedding van de politie te versterken. Dit met name door burgemeesters meer te betrekken bij de aanwijzing van de regioburgemeester en door geregeld overleg tussen minister en burgemeesters te voeren over onderwerpen van lokaal belang, zoals de verdeling van de sterkte en benoeming van leden van de politieleiding.

De nationale politie krijgt structureel extra middelen oplopend tot € 105 miljoen per jaar in 2017, met name gericht op het versterken van de researchcapaciteit. De precieze invulling wordt door de nieuwe minister vormgegeven.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Op 1 januari 2013 treedt de nieuwe politiewet in werking en is de nationale politie een feit. De voorbereidingen voor de nieuwe politieorganisatie zijn in volle gang. Het kabinet heeft hoge verwachtingen gewekt: de nieuwe politieorganisatie zal doelmatiger werken, het beheer op orde krijgen en meer als een eenheid werken. Wij vinden echter dat de politieorganisatie zoals die nu wordt ingericht een aantal belangrijke onderdelen aanpassing behoeft:

- De integrale benadering van veiligheidsvraagstukken moet een stevigere positie krijgen;
- Er is meer aandacht nodig voor veiligheid in brede zin;
- Er is een scherpere afbakening van gezag en beheer nodig;
- De politie-eenheden en -medewerkers moeten meer vrijheid krijgen om lokaal maatwerk te kunnen leveren;
- De voorgestelde inrichting van de nieuwe organisatie bemoeilijkt deelname van het bestuur op lokaal en regionaal niveau;
- De slagkracht van de basisteams politie is onvoldoende.

De wijzigingswet die nu in de Tweede Kamer aanhangig is geeft onvoldoende antwoord op deze knelpunten. Wij verwelkomen de extra middelen voor de politie, met de kanttekening dat voor een daadwerkelijke verbetering van de veiligheid het noodzakelijk is dat deze ook ten goede komen aan de opsporing van criminaliteit die lokaal invloed heeft op de veiligheidsgevoelens. Er zijn nu al zorgen over de opsporingscapaciteit van de basisteams, waardoor zaken blijven liggen. Wij vinden het onwenselijk als schaarse opsporingscapaciteit hoofdzakelijk gaat naar 'trendy' veiligheidsproblemen in plaats van naar de criminaliteit waar burgers en ondernemers door worden getroffen.

Cameratoezicht

Wat wil het kabinet?

Publieke en private toezichthouders gaan camerabeelden van delicten en incidenten direct doorsturen naar de meldkamer van de politie.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Er is al langer een ontwikkeling gaande waarbij gemeenten, private partijen en politie samenwerken en camerabeelden uitwisselen. In die zin sluit het voornemen daar goed op aan. Van belang is onder welke voorwaarden dit gebeurt. Camerabeelden dienen uitgekeken te worden onder operationele regie van de politie. Inmiddels heeft dit een wettelijke basis gekregen in het concept-wetsvoorstel flexibel cameratoezicht. Dat betekent dat wanneer de politie voorwaarden stelt aan de uitwisseling van camerabeelden die tot gevolg hebben dat gemeenten extra kosten moeten maken, deze voor rekening van de politie moeten komen.

Wij vinden dat de voornemens voor cameratoezicht getuigen van een beperkte visie. De technologische mogelijkheden van cameratoezicht ontwikkelen zich zo snel dat de regulering ervan op een fundamenteel andere manier moet worden vorm gegeven. Verschillende vormen van cameratoezicht worden door afzonderlijke wetten gereguleerd, er komen nieuwe vormen van cameratoezicht bij.

Wij pleiten voor één wettelijk kader dat het gebruik van door camera's verkregen beelden reguleert. Wij willen dit binnen afzienbare termijn op de agenda zetten.

Boa

Wat wil het kabinet?

Bevoegdheden en uitrusting van lokale toezichthouders en handhavers (Boa's) worden beter geregeld.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Wij ontwikkelen op dit moment een visie op de boa in de openbare ruimte. De visie heeft als uitgangspunt dat een boa zich richt op de leefbaarheid en veiligheid in de buurt en dat dit uitgewerkt wordt met betrekking tot taken, bevoegdheden, aansturing, financiering en professionalisering.

Wij zullen deze visie aanbieden aan de minister van Veiligheid en Justitie. Daarnaast zal de visie verder worden besproken met relevante partners en betrokken worden bij ontwikkelingen op het terrein van de boa in de openbare ruimte.

Mensenhandel en prostitutie

Wat wil het kabinet?

Mensenhandel en de daaraan gerelateerde prostitutie worden harder bestreden.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Op het moment ligt het wetsvoorstel regulering prostitutie en bestrijding misstand seksbranche ter behandeling bij de Eerste Kamer. Met de inwerkingtreding van dit wetsvoorstel worden alle vormen van seksbedrijven vergunningsplichtig. De regie ligt bij de gemeenten: vergunningen worden verleend en gehandhaafd door gemeenten. Voor zover gemeenten nog geen prostitutiebeleid hebben, zullen zij ingevolge dit wetsvoorstel alsnog beleid moeten maken. Onder een aantal specifieke voorwaarden zal het voor gemeenten mogelijk zijn om geen vergunningen voor prostitutiebedrijven te verlenen, dit is de zogenoemde nuloptie. Gezien de relatie met de bestrijding van mensenhandel, achten wij het van belang dat bij toezicht en handhaving zowel ambtenaren van gemeenten als politieambtenaren betrokken worden. Wij zullen in het kader van het Project Kwaliteit Modelverordeningen een modelverordening schrijven voor gemeenten.

Maatregelen bestrijding voetbalvandalisme en ernstige overlast

Wat wil het kabinet?

De Wet maatregelen bestrijding voetbalvandalisme en ernstige overlast wordt aangescherpt daar waar het gaat om voetbalvandalisme. Dit betekent het invoeren van hogere straffen, boetes voor clubs die het hooliganverbod niet handhaven en stadion- en gebiedsverboden voor degenen die voor het eerst de fout in gaan.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Gemeenten krijgen de mogelijkheid om ook aan zogeheten "first offenders" een gebiedsverbod op te leggen. Er dient hierbij aandacht te zijn voor de handhaving van het gebiedsverbod. Bij de evaluatie van de wet is door de minister van Veiligheid en Justitie aangekondigd dat hij de wet zodanig wil aanpassen dat er automatisch een meldplicht wordt gekoppeld aan een uitgevaardigd gebiedsverbod. Wij vragen echter aandacht voor de handhaving hiervan. Gemeenten zouden graag zien dat voor het opleggen van een meldplicht vooraf automatisch toestemming wordt gegeven van de burgemeester uit de woonplaats van de meldingsplichtige. Daarnaast zouden wij het goed vinden als alternatieve middelen, waaronder de enkelband, voor het effectueren van de meldplicht, worden gezien. Dit omdat in sommige delen van het land, met name in perifere gebieden, de locaties waar de meldingsplichtige zich dient te melden gesloten zijn in het weekend. Juist op die dagen wordt de meldplicht veelvuldig ingezet omdat dit reguliere wedstrijddagen zijn in het betaald voetbal.

Wietpas

Wat wil het kabinet?

De wietpas vervalt, maar de toegang tot coffeeshops blijft voorbehouden aan ingezetenen die een identiteitsbewijs of verblijfsvergunning, samen met een uittreksel uit het bevolkingsregister kunnen tonen. De handhaving van dit ingezetenen criterium geschiedt in overleg met betrokken gemeenten en zonodig gefaseerd, waarbij wordt aangesloten bij het lokale coffeeshop- en veiligheidsbeleid zodat er sprake is van lokaal maatwerk.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Met het afschaffen van de wietpas verdwijnt de registratieplicht voor bezoekers van een coffeeshop, waardoor een drempel wordt weggenomen. Mogelijk brengt dit een vermindering van de straathandel met zich mee. Echter niet-ingezetenen zullen hun toevlucht blijven zoeken in de illegaliteit. Onduidelijk is nog welke ruimte er is voor lokaal maatwerk. Wij vinden dat lokaal maatwerk in ieder geval ook mogelijk moet zijn voor het beleid inzake het afstandscriterium.

VII. Woningmarkt

Wonen

Wat wil het kabinet?

De problemen met restschulden worden gericht aangepakt.

De gunstige leningsfaciliteit voor starters van de Stichting Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederlandse gemeenten (SVN) wordt uitgebreid.

De hypotheekrenteaftrek wordt voor bestaande en nieuwe hypothecaire leningen aangepast. De opbrengst daarvan wordt budgettair neutraal teruggesluisd naar de groep die door de maatregel geraakt wordt.

Voor huurders met een huishoudinkomen tot € 33.000 komt er een huurverhoging van 1,5 procent plus inflatie. Bij mensen met een inkomen tussen de € 33.000 en € 43.000 gaat het om 2,5 procent bovenop de inflatie. Boven de € 43.000 is de huurverhoging 6,5 procent plus inflatie. Verhuurders mogen hierbij werken met een huursombenadering.

De systematiek met een huurliberalisatiegrens blijft intact. Het systeem voor woningwaardering wordt sterk vereenvoudigd met als grondslag 4,5 procent van de waarde op basis van de wet waardering onroerende zaken.

Woningcorporaties moeten weer dienstbaar worden aan het publiek belang in hun werkgebied. Hun taak wordt teruggebracht tot het bouwen, verhuren en beheren van sociale huurwoningen en het daaraan ondergeschikte direct verbonden maatschappelijke vastgoed.

Corporaties komen onder directe aansturing van gemeenten. Gemeenten met meer dan honderdduizend inwoners krijgen extra bevoegdheden.

De schaal van een woningcorporatie moet in overeenstemming zijn met de schaal van de regionale woningmarkt en met de maatschappelijke kerntaak.

De extra huuropbrengsten van corporaties die het gevolg zijn van de maatregelen in de huursector worden via een heffing afgeroomd.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Met deze maatregelen wil de regering de woningmarkt in beweging brengen. Het biedt gemeenten de mogelijkheid om intensiever in te zetten op startersleningen. De huurverhogingen in de sociale huursector zullen ertoe leiden dat (op termijn) meer huurwoningen boven de liberalisatiegrens uitkomen. De verhuurdersheffing zal ten koste gaan van de investeringscapaciteit van de corporaties.

Het voornemen van de regering dat corporaties onder directe aansturing van gemeenten komen, moet verder worden uitgewerkt. Dat geldt in bijzondere mate voor gemeenten met meer dan honderdduizend inwoners die daarvoor extra bevoegdheden krijgen. Daardoor lijken nu twee soorten corporaties te ontstaan, een voor 100.000 plus gemeenten en een voor kleinere gemeenten.

In het regeerakkoord is geen financiële ruimte opgenomen voor stedelijke vernieuwing en krimp. Uit recent onderzoek van ABF blijkt € 240 miljoen per jaar aan rijksgeld nodig te zijn. Zonder deze bijdrage zijn gemeenten niet in staat de noodzakelijke investeringen in stedelijke vernieuwing en krimp te doen.

VIII. Ruimte, mobiliteit en duurzaamheid

Omgevingswet

Wat wil het kabinet?

In 2013 presenteert de minister van Infrastructuur en Milieu de nieuwe Omgevingswet. De besluitvorming over ruimtelijke projecten moet eenvoudiger en sneller en de ruimtelijke wet- en regelgeving moet verder worden gestroomlijnd. In 2013 komt een wetsvoorstel Omgevingswet ter vervanging van onder meer de Wet op de ruimtelijke ordening en de Waterwet. Het kabinet gaat een databank oprichten voor ruimtelijke gegevens. Hierdoor zou informatie eenvoudiger ontsloten moeten worden. De concept-Natuurbeschermingswet, die in behandeling is, wordt tevens aangepast.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Wij prijzen het kabinet voor de snelheid waarmee zij de problemen in het omgevingsrecht wil aanpakken, maar benadrukken wel dat het vervaardigen van een geheel nieuwe Omgevingswet geen panacee is voor de diverse problemen op dit beleidsterrein. Voor burgers en gemeenten is het van belang dat het proces van wijziging van wetgeving zorgvuldig plaatsvindt en dat problemen, zoals gemeenten die ervaren, voldoende worden opgelost. Dit teneinde een aantal van de doelstellingen van de Omgevingswet, zoals het verminderen van kosten en tijdsduur van procedures, aan te pakken. Gemeenten ervaren diverse problemen in het omgevingsrecht die tenminste moeten worden aangepakt. Gemeenten hebben behoefte aan praktische en flexibele instrumenten om maatschappelijke opgaven als demografische krimp, het behoud van de leefbaarheid in de oude stadswijken, het stimuleren van de stagnerende woningmarkt, toenemende mobiliteit en de veranderingen in het landelijk gebied op een goede manier aan te kunnen pakken. Bovendien moeten procedures eenvoudiger en sneller kunnen worden doorlopen en is een heldere bevoegdheidsverdeling tussen verschillende overheden nodig. De afgelopen jaren hebben gemeenten fors geïnvesteerd in het op orde brengen van de huidige bestemmingsplannen. Deze investering teniet doen zou kapitaalvernietiging zijn en is onwenselijk. Het behouden van de verworvenheden van het bestemmingsplan is dan ook van belang. De VNG pleit voor een sterke inhoudelijke integratie van de ruimtelijke onderdelen van Natuurbeschermingswet met de Omgevingswet. Hierdoor kunnen trage procedures tussen het omgevingsrecht en de natuurwetgeving verminderen.

Water

Wat wil het kabinet?

Nederland leeft met water en heeft unieke kennis en kunde op het gebied van waterbeheer en waterkwaliteit en verdient daar veel geld mee. Deze kennis kunnen we ook gebruiken voor verduurzaming van de waterketen, waardoor de leefomgeving verbetert.

Zorg voor waterbeheer en waterkwaliteit zal daarom altijd een essentiële overheidstaak blijven. Het Rijk beperkt zich tot de normstelling en het toezicht op de primaire waterkeringen, de provincie tot de secundaire keringen en zijn rol als gebiedsregisseur. Het in stand houden van de bestaande infrastructuur voor waterveiligheid krijgt bij het waterbeleid prioriteit. In een programma waterveiligheid zullen de verschillende opgaven optimaal en innovatief worden gecombineerd.

Water- en natuuropgaven raken steeds meer met elkaar vervlochten. Binnen het natuurbeleid streeft het kabinet naar synergie met andere maatschappelijke belangen zoals waterveiligheid, recreatie,

ondernemerschap, gezondheid, energie en klimaat.

De resterende investeringsruimte in Infrastructuurfonds en Deltafonds tot 2028 kan in de komende kabinetsperiode voor 80 procent worden bestemd voor nieuwe projecten.

Uitgaven voor waterveiligheid en de zoetwatervoorziening worden gefinancierd uit het Deltafonds. Dit fonds wordt met ingang van 2014 afgesplitst van het Infrastructuurfonds.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Sinds de ondertekening van het bestuursakkoord water in 2011 werken gemeenten volop onderling en met de waterschappen samen in de waterketen. Gemeenten benutten hierbij elkaars kunde en expertise voor verbetering van de doelmatigheid en de duurzaamheid in de waterketen. Gemeenten gaan hiermee door en zijn verheugd dat het Rijk deze inzet steunt.

We zijn tevreden met de inzet van het Rijk om haar verantwoordelijkheid ten aanzien van waterveiligheid te borgen. Met een programma waterveiligheid, naar we aannemen de opvolger van het Deltaprogramma, zien we kansen om met de gezamenlijke overheden en maatschappelijke partners de waterveiligheid te behouden en op innovatieve wijze in te passen in een integrale gebiedsontwikkeling. Dit geeft goede invulling aan de gezamenlijke opgaven op het gebied van waterbeheer, natuur, ruimtelijke ordening en vestigingsklimaat en versterkt onze rol als duurzaam beheerder van de openbare ruimte. We benadrukken wel dat ook het vervolg van het 'zoetwaterdeel' van het Deltaprogramma geborgd moet worden.

We onderstrepen het belang van een fonds separaat van het Infrastructuurfonds specifiek gericht op waterveiligheid en zoetwatervoorziening. Wel vragen we hierbij aandacht voor een adequate vulling omdat in de rijksbegroting voor 2013 gekort wordt op het Deltafonds terwijl alle middelen hierin al tot 2020 zijn belegd in noodzakelijke maatregelen. Er is ons inziens dus weinig resterende investeringsruimte maar we vinden het positief dat dit grotendeels voor nieuwe projecten wordt gereserveerd.

Energie

Wat wil het kabinet?

In het regeerakkoord staat dat energiebesparing in bestaande woningen, kantoren en scholen prioriteit krijgt, maar dit wordt niet verder uitgewerkt. In het Lenteakkoord was een revolverend fonds van € 70 miljoen in het leven geroepen. Deze is nu uit de begroting gehaald.

Het aandeel van duurzame energie is bepaald op 16 procent in 2020 wat onder andere bereikt moet worden door subsidies en leveranciersverplichtingen. Kleinschalig duurzaam opwekken van duurzame energie door coöperaties van particuliere kleinverbruikers wordt fiscaal gestimuleerd met een verlaagd tarief van de energiebelasting op de opgewekte elektriciteit.

Het kabinet wil samen met gemeenten afspraken maken over de laadinfrastructuur voor elektrisch vervoer om dit vervoer te stimuleren.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Het schrappen van een revolverend fonds is een gemiste kans voor gemeenten. Energiebesparing in gebouwen als woningen, kantoren en scholen is een belangrijk middel om de CO₂-uitstoot terug te dringen. Daarnaast verminderen energiebesparende maatregelen de woonlasten van burgers. Door de stekker uit het revolverend fonds te halen wordt het een stuk moeilijker om energiebesparende maatregelen op lokaal niveau te nemen.

Het lijkt er op dat de vrijblijvendheid van de duurzame energiedoelstellingen zijn verlaten nu de leveranciers verplicht worden resultaten te boeken. Duurzame energie staat daarmee weer duidelijk op de agenda wat

ook lokaal kan doorwerken. Kleinschalig opwekken fiscaal stimuleren is voor gemeenten met ambities hierin belangrijk. Fiscale redenen maakten kleinschalige opwekking vóór de energiemeter tot dusver niet rendabel en een groot potentieel aan duurzame energie word niet benut. De inzet van het nieuwe kabinet vinden wij een positieve eerste stap. In de verdere uitwerking zal blijken of het voldoet aan de wensen van gemeenten.

Voor gemeenten die reeds hebben geïnvesteerd en ingezet op elektrisch vervoer is een continuering van dit beleid en de mogelijkheden hiertoe belangrijk. Een landelijk netwerk van laadinfrastructuur is vereist om elektrisch vervoer de impuls te kunnen geven die nodig is om bij te dragen aan een verbeterde luchtkwaliteit. Hier is ook een rol voor de netbeheerder en energiemaatschappijen weggelegd.

Afval

Wat wil het kabinet?

Het kabinet streeft naar een circulaire economie en wil de (Europese) markt voor duurzame grondstoffen en hergebruik van schaarse materialen stimuleren.

Wat betekent dit voor gemeenten?

In het regeerakkoord is niet uitgewerkt welke maatregelen er met deze circulaire economie bereikt moet worden. Een onafhankelijke commissie onder leiding van Hans van der Vlist heeft advies uitgebracht over de Raamovereenkomst Verpakkingen en hoe een perspectief op vergaande verduurzaming kan worden geboden nu de verplichting van statiegeld op grote petflessen komt te vervallen. Het advies bevat concrete aanbevelingen om te komen tot een circulaire economie van grondstoffen. De VNG is op dit moment in gesprek met het verpakkende bedrijfsleven en de Rijksoverheid om de aanbevelingen concreet vorm te geven in aanvullende afspraken. Voor het einde van het jaar wordt de VNG-overeenkomst met de aanvullende afspraken via een ledenraadpleging aan de gemeenten voorgelegd

Natuur

Wat wil het kabinet?

Het kabinet kiest bij de ruimtelijke inrichting voor economische groei die geen afbreuk doet aan ecologie en omgevingskwaliteit. Binnen het natuurbeleid wordt gestreefd naar synergie met andere maatschappelijke belangen zoals waterveiligheid, recreatie, ondernemerschap, gezondheid energie en klimaat. De ecologische hoofdstructuur wordt uitgevoerd, inclusief de verbindingzones.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Gemeenten en burgers hebben er groot belang bij dat de omgevingskwaliteit niet ten koste gaat van economische uitbreidingen. Wij zijn verheugd dat er een einde komt aan de onduidelijkheid m.b.t. de realisering van het nationale groennetwerk. Gemeenten hebben sinds de negentiger jaren rekening gehouden met de EHS in de bestemmingsplannen. Verreweg het grootste deel is ten uitvoer gebracht. Ook het resterende deel kan nu voortvarend worden opgepakt en uitgevoerd. Dit alles zal er toe bijdragen dat de biodiversiteit in Nederland toeneemt.

Mobiliteit

Wat wil het kabinet?

Het kabinet wil op twee manieren werken aan het verbeteren van de bereikbaarheid en doorstroming. Ten eerste door te investeren in de aanpak van fileknelpunten en de aanleg van ontbrekende schakels in hoofdverbindingen. En ten tweede door het beter benutten van de bestaande infrastructuur: weg, spoor en water.

De resterende investeringsruimte in het Infrastructuurfonds en Deltafonds tot 2028 kan in de komende kabinetsperiode voor 80 procent worden bestemd voor nieuwe projecten. Het kabinet zet in op meer publiek-private samenwerking bij de aanleg van infrastructuur.

Er komt geen kilometerheffing. In plaats daarvan blijft het kabinet inzetten op het programma 'Beter Benutten' dat een bijdrage levert aan het verminderen van de files.

Elektrisch vervoer biedt veel kansen voor Nederland. Het kabinet wil met netbeheerders, energiebedrijven en lokale overheden afspraken maken over de laadinfrastructuur om de groei van elektrische mobiliteit verder te stimuleren. Het Eurovignet wordt verder toegespitst op schonere vrachtwagens. De vrijstelling in de motorrijtuigenbelasting voor oldtimers wordt vanuit milieuoverwegingen afgeschaft.

Openbaar vervoer moet betrouwbaar, toegankelijk en efficiënt zijn. Spoor en andere vormen van openbaar vervoer moeten beter op elkaar aansluiten. De veiligheid op het spoor moet verder verbeteren. Om het aantal overwegincidenten te verminderen komt er een verbeterprogramma.

Het kabinet gaat de organisatie en ordening op het spoor nader tegen het licht houden en zo nodig aanpassen. NS blijft tot 2024 de hoofdvervoerder op het spoor. Belemmeringen voor grensoverschrijdend treinverkeer worden waar mogelijk weggenomen.

Het kabinet wil extra aandacht voor duurzame binnenvaart.

Een wetsvoorstel tot afschaffing van de WGR-plus samenwerkingsverbanden zal worden ingediend.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Voor het verbeteren van de bereikbaarheid en doorstroming in ons land is het van belang dat het gehele netwerk van nationale, regionale en lokale wegen, spoor en vaarwegen goed functioneert. Gemeenten moeten in staat zijn hieraan hun bijdrage te leveren. Gemeenten zijn blij dat er geen nieuwe bezuinigingen worden doorgevoerd op de Brede doeluitkering (BDU) verkeer en vervoer. Tevens zijn zij verheugd dat de intensiveringen uit het Lente-akkoord voor openbaar vervoer in de steden en elders (75 mln. BDU extra) en regionale spoorlijnen (25 mln.) overeind zijn gebleven. Deze moeten nog wel in de begroting van Infrastructuur en Milieu worden verwerkt.

Wij vinden het een gemiste kans dat het kabinet geen verdere stappen zet in het door de samenleving breed gedragen uitgangspunt dat niet het bezit, maar het gebruik van de auto belast moet worden. Wij steunen het kabinet in het streven naar een verduurzaming van de mobiliteit door het verder stimuleren van elektrisch vervoer, schoner vrachtvervoer en het belasten van oldtimers.

Wij onderschrijven de intentie om het openbaar vervoer per spoor, bus, tram en metro beter op elkaar te laten aansluiten. De OV-chipkaart vervult hierbij een belangrijke rol. Wij pleiten voor een eenmalig opstaptarief voor een verplaatsing van A naar B met meerdere OV-modaliteiten én voor het eenmalig in- en uitchecken gedurende de gehele reis.

De veiligheid op het spoor - juist bij spoorwegovergangen - is voor gemeenten van groot belang. Daarnaast

is ook de doorstroming van het verkeer ter plaatse belangrijk. Deze is steeds meer in het geding vanwege de toegenomen 'dichtligtijden' van de spoorbomen als gevolg van het beter benutten van het spoor. Wij pleiten voor een integrale aanpak bij het verbeterprogramma spoorwegovergangen, waarbij veiligheid en doorstroming van het verkeer beide worden meegenomen.

Wij steunen het voornemen van het kabinet om de organisatie en ordening op het spoor nader te onderzoeken en eventueel aan te passen. Wij pleiten ervoor hierbij de positie en rol van de gemeenten te verstevigen, omdat juist gemeenten veel met de spoorbeheerder (ProRail of opvolger) van doen hebben. Wij doelen hierbij op de stations(omgeving), fietsenstallingen bij stations, geluid en trillingen door spoorvervoer, (externe) veiligheid, spoorwegovergangen en werken op of aan het spoor.

Wij constateren dat het kabinet de WGR-plus samenwerkingsverbanden wil afschaffen echter zonder aan te geven wat er moet gebeuren met hun taken en bevoegdheden. Een goede bereikbaarheid van de stedelijke gebieden is van essentieel belang voor de economische groei in ons land. Gemeenten hebben de ambitie om via gebiedsgerichte samenwerking een impuls te geven aan de economische groei door te investeren in een betere en duurzame bereikbaarheid. Gemeenten willen met het Rijk tot afspraken komen dat vormen van intensieve intergemeentelijke samenwerking op het gebied van mobiliteit mogelijk blijven. De wettelijke verkeer- en vervoertaken en de bijbehorende BDU-middelen dienen op dit intergemeentelijk schaalniveau beschikbaar te blijven.

Krimp/bevolkingsdaling

Wat wil het kabinet?

De krimpproblematiek krijgt aandacht vanuit verschillende ministeries. In het onderwijs moeten alle vormen van samenwerking mogelijk zijn wanneer krimp daartoe noopt. Denominatie noch fusietoets mag daarbij in de weg staan. Woningen zullen moeten worden aangepast met het oog op de bevolkingssamenstelling en soms is sloop aan de orde. Voorzieningen zullen waar mogelijk moeten worden gebundeld. Het voortouw ligt hiervoor bij de lokale overheid. Regio's die hiermee te maken hebben, moeten ruimte krijgen door middel van maatwerk in regelgeving.

Wat betekent dit voor gemeenten?

In de komende periode zullen veel gemeenten te maken krijgen met de ingrijpende gevolgen van krimp. Het is dan ook terecht dat er vanuit verschillende ministeries aandacht zal komen voor de krimpproblematiek. Naar ons oordeel wisselde die aandacht vanuit het Rijk tot op heden te sterk.

Wij missen in het regeerakkoord echter voorstellen om gezamenlijk met Rijk en gemeenten tot een concrete aanpak van de problematiek rond krimp te komen.

Bevolkingsdaling heeft gevolgen voor alle beleidsterreinen. Zo zijn economie, werkgelegenheid en arbeidsmarkt, ook grensoverschrijdend, relevante aandachtspunten voor krimpende gemeenten. Gelet daarop is het belangrijk dat het Regeerakkoord stelt dat belemmeringen voor grensoverschrijdend treinverkeer waar mogelijk worden weggenomen. Er komt bovendien binnenkort een breder advies van een speciale commissie bedoeld om voor grensgebieden meer belemmeringen weg te nemen en nieuwe kansen te scheppen. In dit kader is tevens van belang de komende evaluatie van de geldstromen binnen de Wet werk en bijstand c.s. De herstructurering van woningen en gebieden is een belangrijk aandachtspunt binnen krimpende gemeenten. Thans wordt deze door de medeoverheden vaak voor een deel betaald uit het budget stedelijke vernieuwing. Ook na het verdwijnen daarvan vanaf 2015 is herstructureringsgeld nodig. In algemene zin heeft de VNG hiervoor € 240 miljoen gevraagd. Voorts zien wij nieuwe mogelijkheden in de binnen het Regeerakkoord beoogde grotere gemeentelijke aansturing van de woningcorporaties, die zich nu regelmatig uit krimpende gemeenten terugtrekken.

Veel lokale overheden in gebieden met bevolkingsdaling bezinnen zich op de functie en de plek van lokale voorzieningen. De verandering kan op verschillende manieren vorm krijgen, waarvan bundeling er een is. Vanuit het Nationaal Netwerk Bevolkingsdaling en diverse landelijke en provinciale organisaties zijn er reeds enige handreikingen voor het gemeentelijke voorzieningenbeleid beschikbaar. Er volgt meer. Ten aanzien van zorgvoorzieningen zijn gemeenten veelal afhankelijk van andere (landelijke) partijen en het Rijk. Wij nemen aan dat er met name op basis van de bevindingen van thans lopende experimenten gericht krimpbeleid komt.

Wij zijn ook positief gestemd over de grotere mogelijkheden die binnen het onderwijs geschapen worden om adequate en op maat gesneden voorzieningen te realiseren binnen krimpende gemeenten. Wel zijn wij benieuwd naar de verdere uitwerking, mede op basis van het komende krimpadvies van de Onderwijsraad. Zo kunnen wij ons voorstellen dat bijvoorbeeld een onderwijsautoriteit meer bevoegdheden terzake krijgt.

Knellende wet- en regelgeving is sinds enige tijd een aandachtspunt van rijkswege. Er vindt een steeds uitgebreidere inventarisatie plaats via onderzoeken en een landelijk meldpunt. Het wachten is veelal nog op vertaling in concrete handvatten voor de praktijk of waar nodig wettelijke aanpassingen.

